

ELŐFIZETÉS

HILYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 3 k. 40 f.
HIRDÉTESEK:
4-basócsa petít sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 10 fillér.
Nyíltér petít sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF

Kedd, augusztus 17.

Mai számunk főbb közleményei:

- Meggyilkolt konzuli titkár.
- Az Ipar- és Népbank tőkeemelése.
- Hová lesznek a régi bankjegyek?
- A megmérgezett feleség.
- Vadák a lippal osendőrség ellen.
- Arad felfedezése.
- Rozsnyai Kálmán szalonja.
- Elfelejtett rablógyilkosság.
- Halál a főhercegi vadászaton.
- A Villand cirkusz bemutatkozása.
- Elfogták a flumel rablógyilkost.

A bosnyák alkotmány szentesítése.

Burián utóda Zichy János gróf.
(Alkalmi tudósítónktól.)

Bosznia-Hercegovina annektálása óta a monarchia politikájának legfontosabb függő kérdései közé tartozik a bosnyák alkotmánynak és általában az annektált tartományok hovátartozandóságának ügye. Mióta az osztrák politika bécsi vezetőinek körében felütötte fejét a trializmus gondolata, Magyarországnak kettőzött figyelemmel kell kísérenie minden eseményt, mely vonatkozásban áll a bosnyák kérdéssel. Az összmonarchia réme sohasem fenyegetett oly komoly veszedelemmel, mint most, amikor csak a legcsekélyebb engedékenységgel járhat. Már ezért is érdekes az a hír, amelyet most Bécsből jelentenek. E hír szerint — amelyet a *Zeit* legutóbbi

száma bocsát világgá — a bosnyák alkotmány a királynak Ischlből való hazatérése után szentesítést nyer és ezzel egyidejűleg Burián báró közös pénzügyminiszter végleg távozik állásából s helyét valószínűleg a trónörökös kedvenc politikusa, Zichy János gróf foglalja el.

A bosnyák alkotmány életbeléptetését Burián báró már a legutóbbi delegációk előtt őszre ígérte. A tervezet már régóta készen is volt, de hogy szentesítés alá nem kerülhetett, annak az osztrák és a magyar kormányok között felmerült differencia volt az oka. A tervezetet a közös pénzügyminiszterium készítette és terjesztette a két kormány elé. A kormányok a tervezet sok pontjára vonatkozólag eltérő álláspontot foglaltak el és csak hosszú tárgyalások után sikerült megegyezésre jutni. A megegyezés — mint a „Zeit“ jelenti — most már létrejött és az alkotmánytervezet a felségnek Ischlből való visszatérte után szentesítés alá kerül.

A bosnyák statutumnak e késedelmével együtt halasztást szenvedett a bosnyák tartománygyűlés összehívása is. A választói jegyzékek összeállítása és a választások egyéb előkészületei annyi időt vesznek igénybe, hogy a szerajevói tartománygyűlés, nem mint tervezték, ez év októberében, hanem csak a jövő esztendő áprilisában ülhet össze.

Az alkotmány szentesítése jól in-

formált körök értesülése szerint már nem a Burián-rezsim alatt fog megtörténni. Burián báró állása már a nyár elején megrendült, mikor az osztrák Reichsratn a boszniai agrár-banknál érvényesülő magyar érdekek miatt bizalmatlanságot szavazott neki. Miután az osztrák politikai körök a delegációban is folytatnák Burián ellen a támadásokat, a közös pénzügyminiszter már a delegációk összeülése előtt be fogja adni lemondását. Ez mindjárt a királynak Bécsbe érkezésekor meg fog történni és bizonyosnak tekintik, hogy a király a lemondást el is fogja fogadni.

A bécsi hírek már az utód kérdését is eldöntöttnek tartják. Az új közös pénzügyminiszter Zichy János gróf lesz, akit már többször emlegettek erre az állásra. Burián báró lemondása után hosszabb időre visszavonul a politikai élettől és nem fogad el diplomáciai állást sem, noha híre járt, hogy ő lesz a monarchia konstantinápolyi nagykövete.

Ezeket mondják a bécsi hírek. Magának az alkotmánytervezetnek lényegéről és az életbeléptetés módjáról még kevés hír szivárgott ki, holott a magyar érdekek szempontjából ezek fontosabbak minden személyi kérdésnél. Ugy látszik, ezekkel csak az utolsó pillanatban akarnak előállani a „közös“ politika vezetői.

Az első csók.

Írta: Vértessy Gyula.

Azokban a girbe-gurba vároldalmenti, régi, hangulatos budai utcák egyikében, egymás mellett lakozott békés nyugalomban, évtizedek óta, két ócska egyemeletes, télen nyáron zsalugáteres kis szürke házacskában a „török basa“, meg a „fehér liba.“

A „basa“ Esztike kisasszony volt; a „liba“ pedig Mátyás urfi.

Esztikét ugyan rég idő óta Eszternek is lehetett volna szólítani, Mátyás urra nézvést pedig szintén csufolódás-számba is neheztelt volna az urfizás, ha ezeket a fiatalító és becéző megszólításokat nem János bácsi, az Esztike kisasszony boltiszolgálója találta volna ki számukra.

De az öreg János, aki még az Esztike édesapjához került szolgának s aki Esztikét is, meg hébe-korba Mátyás urfít is öben dajkálta, — az öreg János nemcsak az utcában, de abban az egész negyedben, melyet sétáival ki szokott tüntetni — olyan köztiszteletnek örvendett, hogy senki-nek sem jutott volna az eszébe, még gondolatban sem, hogy az ő kedvenceit másképp merje szólítani, mint Esztike kisasszony, meg Mátyás urfi.

Mint a fentiekből nyilvánvaló, Esztike kisasszony és Mátyás urfi, csakugyan még kisasszony illetve urfi koruk óta, sőt mondhatná az öreg János, szopós koruk óta ismerősök

voltak, hanem a két öreg teremtés reggel reggel után, mikor szomszédos boltjaikat kinyitották, olyan szertartásos s hideg köszöntéssel üdvözölték egymást, mintha életükben akkor találkoztak volna először.

— Jó reggelt kívánok, kezét csókolom, Esztike kisasszony!

— Jó reggelt Mátyás urfi!

Aztán megállapították, hogy esik-e, vagy havazik, meleg van-e, vagy hideg s azzal kiki bevonult a saját boltjába, mint a csiga házikójába.

Sem az öreg János, sem az egész utca nem emlékezik rá, hogy ez valaha másképpen lett volna.

Évek jöttek, évek mentek; télre tavasz, tavaszra nyár, nyárra ősz jött megváltozott sok minden a földön, de a kisasszony meg az urfi viszonya változatlan maradt.

Mindössze egyszer állt közel ahhoz Mátyás urfi, hogy változtasson a dolgok régi rendjére.

Persze, ez is régen történt már! Csak ugy emlékezik rá vissza, mint valami álomra. Mint valami szép régi álomra!

Egy tavaszi este történt, egyikén azoknak a csodásan kábító hatású tavaszi estéknek, a mikor a legjózanabb, legridegebb természetű ember is vágyat érez a szerelem után és érzi, hogy egy csókért oda tudná dobni csöndes, hideg életének minden nyugalalmát.

Mátyás urfi is érezte ezt akkor este. A boltja előtt állt és Jánossal beszélgetett:

— Mit gondolsz, János, eljön-e velem Esztike kisasszony a bástya sétányra sétálni, ha szépen megkérném?

— El, hát, Mátyás urfi! Miért is ne menne? Egy ilyen régi jó ismerősövel!

— De előbb, ugy-e, meg kellene tőle kérdezni, hogy akar-e jönni?

— Hát, hogy a manóba ne kellene! Anélkül csak nem mehet.

— De az olyan furcsa lesz! János, én nem merem erre kérni. Nem illik! Egy férfi meg egy nő — este, egyedül, kettesben — nem, az ő jó híre...

— Ejnye, de gyámoltalan az urfi! Hát nem meri? No majd ellátom én a baját! Megkérdezem én!

— No, ha megteszi, oszti jó feleletet hoz, hát a legjobb rozsólisból kap, öreg.

A rozsólisért hamarosan el is végezte az öreg a megbízást. Arról persze ő nem tehetett, hogy nem hozott jó feleletet.

— Aszonta Esztike kisasszony, hogy szegyelje magát az urfi, amiért hogy csak gondolni is mert arra, hogy ő elmenne magával sétálni...

Mátyás urfi erre ugy elszégyelte magát, hogy napokig mutatkozni se mert Esztike előtt, ugyaanyira, hogy még a mindennapi szivarvásárlását se mert ott megejteni, hanem a török basabeli világos, ropogós kassai préselt négyesek helyett, melyeket Esztike naponként hűségeesen felre rakott a számára, holmi fekete, sístergő, nedves szivarokat vásárolt valamelyik másik trafikban.

Meggyilkolt konzuli titkár.

A török-görög viszály.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 16.

A török-görög konfliktus egyáltalában nem fordult békésebb irányzatra. A kaneai görög lobogót még mindig nem vonták be. Addig pedig, míg ez meg nem történik, béke nem lesz. Mai távirataink ezek:

Kaneai jelentések szerint a krétai védőhatalmak konzulai e hó 18-án egy az ideiglenes kormányhoz intézett nyilatkozatban utaltak ama veszélyekre, amelyek a sziget autonómiáját fenyegetik az esetben, ha a krétaiak nem engednének a hatalmak kívánságának, hogy a görög lobogót vonják be.

Tegnap este a nagyhatalmak krétai nagykövetei az olasz nagykövetnél gyűltek össze, hogy a helyzet felett tanácskozzanak. A nagykövek táviratilag utasítást kértek kormányaiktól.

Kaneából táviratozzák: Tegnap este a képviselői gyülekezet tagjainak megérkezésekor fegyveres parasztokból álló csoport nyomult a városba, mely megszállotta az erődöt, hogy az ott kitűzött görög lobogót megvédjék.

Konstantinápolyból táviratozzák: A görög követ újabb lépésére a porta megígérte, hogy a bojkottmozgalomnak véget fog vetni.

A fezzani török parancsnok jelentése szerint az a francia csapat, amely Dzsanaet oázist megszállotta, 8 napi ottartózkodás után július 25-én eltávozott.

A török flotta.

Konstantinápolyból táviratozzák: Hírlik, hogy a török flotta Karpathos helyett a kisázsiai part mentén lévő Marmarissba vonul. Ez valószínűleg a krétai védőhatalmak tegnapi jegyzékének hatása alatt történik.

Konstantinápolyból táviratozzák: A lapok szerint a Perában tegnapelőtt letartóztatott görög ember, nem, mint hitték, katonatiszt, hanem a krétai ügyben agitáló görög ujságíró.

Szalonikiból táviratozzák: Coussis Serres görög konzulátusi titkárt ismeretlen tettesek meggyilkolták.

Konstantinápolyból táviratozzák: Hivatalos megállapítás szerint július 27-én egy albán ember rablótámadást intézett a prizrendi osztrák-magyar alkonzul ellen, politikai merényletről tehát nincsen szó.

Párisból táviratozzák: A Petit Parisien szerint a nemzetközi hajóraj nyolc hajója valószínűleg kedden Kréta előtt fog vesztegelni. Ha a krétaiak addig a hatalmak követelményeinek nem tennének eleget, erélyes intézkedések fognak történni. Legáltalában is ezer emberből álló csapat áll készen a partraszállásra. Ha erre kerül a sor, úgy visszaállítatik a július 27-ike előtti állapot.

Az Ipar- és Népbank tőkeemelése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, aug. sztus 16.

Rendkívüli közgyűlést tartott vasárnap délután az Aradi Ipar- és Népbank Részvénytársaság. A rendkívüli közgyűlés kimondta, hogy a pénzügyi alaptőkéjét 1.500.000 koronáról 2.250.000 koronára emeli fel. A tőkeemelést, melyet az intézet folyton növekedő forgalma tett szükségessé, újabb biztosítéka az Ipar- és Népbank további fejlődésének.

Érdekes mozzanata volt a közgyűlésnek, mikor Hehs Béla vezérigazgató egy részvényes interpellációjára a pénzügyi tisztviselők és szolgák életbiztonsága felől nyugtatta meg a részvényeseket.

A közgyűlés lefolyásáról itt következik tudósításunk:

(A tőkeemelés.)

A rendkívüli közgyűlést Szalay Károly elnök nyitotta meg. A jegyzőkönyv vezetésére ifj. Szalay Károly dr. intézeti ügyészt, hitelesítésére Szathmáry Gyula és Kuttán Gyula részvényeseket kérte fel. Ismertette ezután az elnök az Aradi Ipar- és Népbanknak a leg-

utóbbi közgyűlés óta fokozódott nagy üzleti forgalmát, valamint a fióktételek tevékenységét. Hogy az intézet — ugymond — a fokozódott igényeknek megfelelően, az igazgatóság elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 1.500.000 koronáról 2.250.000 koronára felemeli és ezen célból 1875 darab, egyenként 400 korona névértékről szóló új részvényt bocsát ki. Ennek jóváhagyása céljából hívta össze az igazgatóság a mai rendkívüli közgyűlést. (Lelkes éljenzés.)

Hehs Béla vezérigazgató ismertette ezután az igazgatóságnak a tőkefelemelés és új részvények kibocsátására vonatkozó előterjesztéseit, valamint ezzel kapcsolatban az alapszabályok módosítását, melyeket a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel elfogadott.

Az előterjesztés szerint a jelenlegi részvényeseknek a kibocsátandó 1875 darab új részvényre elővételi joguk van, mely elővételi jog legkésőbb 1909. szeptember hó 15-ig gyakorlandó. Azon részvényesek, akik elővételi jogukat ezideig nem gyakorolják, igényeiket elvesztik és az új részvények szabadkézből való értékesítésére az igazgatóságot felhatalmazták. A lefizetések részvényenként a következő határidőkben teljesítendőek: 1909. szeptember hó 15-ig az elővételi jog gyakorlása alkalmával 100 korona és a fokozatos bélyegilleték. Október 15-ig 100 korona, november 15-ig 200 korona. A lefizetésről ideiglenes elismerés állítatik ki.

(A banktisztviselők életbiztonsága.)

Hirsohl Zsigmond részvényes az előterjesztések után azt a kérdést intézte az igazgatóság tagjaihoz, hogy az ország különböző vidékein egymást követő bankrablásokkal szemben az igazgatóság gondoskodott-e az intézeti tisztviselők és szolgák életbiztonságáról? Ha igen, mihez intézkedésekkel?

Hehs Béla vezérigazgató megnyugtatóan őhajtja a felszólalót azzal, hogy a pénzügyi tisztviselők és szolgák, akik nagyobb összegeknek a postára való elvitelével megbíznak, százezer koronáig vannak biztosítva. Emellett a szolgát egy intézeti tisztviselő is elkíséri. Azonkívül a tisztviselők biztonságát más intézkedésekkel is szándékoznak biztosítani.

Végre is Esztiike, aki híret vette annak, hogy az urfi máshol vásárol és pedig rossz szivarokat, részben könyörületből, részben pedig üzleti szempontból, azt üzenté neki, hogy nagyszerű szivarokat tett félre a számára, jöjjön át, minden meg van bocsátva.

Milyen boldoggá tette ez a kibékítő hang Mátyás urfi! Ha százket kilója engedte volna, egyszerűen átrepült volna; így azonban csak áttotvógott s kopasz feje bubjáig elpirulva, holmi alázatos bocsánatkérésfélét dadogott a szivarok válogatása közben:

— Amig csak élek, sose fogom többé így megsérteni! Borzasztó is, hegy ezt tehettem!

— Igenis, Mátyás urfi, borzasztó volt! S más az én helyemben nem is békült volna ki onnel soha — de én nem tudok magára haragot tartani.

A vén leány sovány, csontos keze ott pihent egy darabig a vén legény érdes, durva nagy kezében s Mátyás urfi már már azon a merényleten tündődött, hogy nem lenne-e neki jó és illendő dolog azt a kezeskét megcsókolni, hanem addig tündődött, míg bejött a boltba egy felszemű öreg matróna két garas ára tabákot vásárolni s ez azután véget vetett a szerelmi kettősnek.

Hazudnánk, ha be nem ismernénk, hogy aznap est Esztiike kisasszony bizony sokáig nem tudott elaludni s folyton ott érezte kezében azt a becsületes nagy kezét. Hanem aztán mégis csak elaludott s miután Mátyás urfi a maga iniciatívájából többé sohase merté a kezébe venni az Esztiike kezét, hát lassankint csak homályos emlékké változott az Esztiike lelké-

ben az a rég elmúlt tavaszi este, mikor az ő keze Mátyás urfi kezében pihent.

Legalább úgy látszott! És szó sem esett róla többé.

Az ébredezni kezdő szerelem mintha elaludt volna a két behamuzott szivben és csak a régi barátság élt tovább.

Egész addig a reggelig, egy szép nyári nap reggeléig, amikor nem jelent meg Esztiike kisasszony a boltjában.

Máskor ugyanis hat óra tájban, kronométeri pontossággal, megnyikorgott a kis vasajtóban a kulcs, majd utána megjelent az öreg János, aki szétaszitotta az ajtószárnyakat, melyek egyikén gyönyörű sárga dohánylevelek, meg óriási levélbélyegek pompáztak, másikán pedig a híres, régi nagyhasu török basa csibukozott, aki idők folyamán feketére szivta ki színes kaftánját is, meg tarka turbánját is.

János után pedig megjelent Esztiike kisasszony, a kis, sovány, madárhusu, fonnyadt arcú, de még mindig szép, kékszemű, vén hölgyecske, aki nyájasan fogadta Mátyás urfi reggeli köszöntését.

Néha nagyritkán, persze csak sok-sok év múlva a Mátyás urfi fent vázolt vakmerő merénylete után, mikor már az mindkét részről átadatott a bölcs feledésnek — Mátyás urfi néhanap abban a kitüntető kegyben is részesült, hogy Esztiike behívta a boltba egy pohárka snapszra (persze csak zimankós téli reggeleken történt ez meg, mikor Mátyás urfi nagy, bunkós, vörös orra a hideg miatt lilaszint is váltott.)

Ilyenkor az urfi, sánta, kaszáló lábával

csak egyet lépett s bennt volt a boltban, fűgén, fiatalosan s oly ügyes mozdulattal, mint aminő lehet valami vidám öreg medvéé valahol a Nejoj oldalán.

Nagyszerű rend volt a kis boltban! Mátyás urfi sokszor látta már, de még mindig megbámulta. A gondos, szorgalmas leánykéz nyoma ott volt mindenben. A szivarosládikák, mint a katonák, szépen sorakoztak az állványokon; üvegfedél alatt hófehér szipkák rózsaszín szalaggal átkötve; a gyufaskatulyák kecses négy-szögölekbe rakva, a kirakat üvege kristálytisza, sehol egy szemernyi por!

— Nagyszerű! Remek! Tündéreké! — sóhajtozta Mátyás urfi, miközben lehörpintette az itókáját.

— Oh, már a szobám is rendben van, nemcsak a bolt, — hangozott a dicsekvés szerény hangja Esztiike ajkáról.

— Ah, a szoba is?!

Kérdés volt ez, meg felkiáltás is; de legfőképpen sóhajásszerűleg hangozott:

— Ah, a szoba is...

A szoba! A szentély, melynek ajtaját késsel szegett fehér rácváson-függöny takarta el s ahova nem volt soha belépése férfinak, kivéve János szolgát, akinek meg volt engedve, hogy ebéd idején behozhassa oda a szomszéd vendéglőből hordott ételt.

Mátyás urfi sokszor tekintgetett sóvárogva az elfüggönyözött ajtó felé, szomorúan gondolva el, hogy neki oda sohasem lesz belépési passzusa.

S azután mégis csak eljött az a nap, hogy beléphetett oda.

Hirsohl Zsigmond a vezérigazgató megnyugtató választást tudomásul vette.

Szalay Károly elnök ezután megköszönve a részvényeseknek a rendkívüli közgyűlésen való megjelenését, a közgyűlést bezárta.

(Megjelentek.)

A közgyűlésen jelen voltak: Szalay Károly elnöke alatt Tagányi Sándor dr., Kristyóry János, Walder Gyula, Institoris Kálmán, Keresztes Gyula, ifj. Szalay Károly dr., Hehs Béla, Szabó Zoltán, Antal András, Kaufmann Sándor, Vajda István dr., Grabner Károly, Varjassy Lajos, Steigerwald Alajos, Ernyoi Gyula, Marek Mór, Magyar Ferenc, Mihalik József, Szathmáry Mihály, Kuttu Gyula, Grumáz Gerő, Priegl István dr., Assael József, Gruber Hugó, Hirschl Zsigmond és Szathmáry Gyula.

Hová lesznek a régi bankjegyek?

Az Osztrák-Magyar Bank hasznocskája.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, augusztus 16.

Heine azon tündött, hogy mi lesz a régi zongorákkal? De ennél kétségkívül sokkal érdekesebb problema, hogy mi lesz a régi bankjegyekkel?

Az Osztrák-Magyar Bank, épen úgy mint minden jegybank, értékes papírjegyeit időközönként kicseréli. A kicserélés úgy történik, hogy új jegyeket hoznak forgalomba, melyeknek színe és rajza más, mint az előbbieké. A régieket hivatalosan felmondják és amint visszakerülnek, nem bocsátják többé őket forgalomba, hanem kellő ellenőrzés után valamennyit megsemmisítik. 1901-ben tudvalevőleg felmondták a tizforintos bankjegyeket. Akkor a vörösszínű huszkoronásokat bocsátották forgalomba. De időközben ezeket is kicserélték a zölde színű huszkoronásokkal.

A vörös huszkoronások még egyelőre érvényben vannak, de a régi tizforintosokat már csak október 1-éig lehet beváltani. De kinek van már régi tizforintosa? Még a színére, a formájára se igen emlékezünk. De ime, kiderül, hogy több mint három millió koronát ezekből a papírpénzekből még mindig nem váltottak be. Kétségtelen, hogy ezek már október 1-éig se

kerülnek elő. Aminthogy régi tapasztalás, hogy az ilyen kicserélésből a jegybanknak és az államkincstárnak mindig van pár millió koronáska haszna.

De hát hová lesznek ezek a régi bankjegyek? Biz ezt jó volna tudni, kivált ilyenkor, a beváltási terminus előtt. El nem vesznek, mert az elveszett pénzt rendszeren mindig megtalálják, ha nem is az találja meg, aki elvesztette. Az elszakított bankjegyet is beváltják. Hát hová lesznek? Fukar és tudatlan emberek elássák a pénzt és meghalnak, mielőtt újra felvették volna. Mulató magyarok néha fidi busznak használják. A végén aztán mindég marad egy pár milliócska, amit nem kér senki, nem követel senki. A sok mulató magyar fidi buszából, tüzvészek, egyéb katasztrófák alkalmával elpusztult bankjegyekből milliók lesznek, mire a bank valamelyik bankjegyformáját megváltoztatja.

Igy ez szép kis mellékjövedelem a banknak. Pedig neki legitim jövedelme is elég van.

SPORT.

+ Az Aradi Posta és Táviró Tisztviselők Sport Egyesülete e hó 8-án a Debreceni Torna Egylet által rendezett országos versenyen működött sikerrel, hol a sulydobásból első és az egynegyed angol mérföldes síkfutásból harmadik díjat hoztak, most vasárnap pedig Budapesten a Terézvárosi Torna Klub országos atletikai viadalán egy taggal képviseltette magát az 1 angol mérföldes síkfutás számban, hol a harmadik díjat nyerte Knizse Imre. E versenyszámban 22 induló volt, köztük Magyarország legjobb 1 angol mérföldes futói és bajnokai, így tehát ez az eredmény igen szépnek tekinthető, mert az e számban induló összes vidéki egyesületi tagok mind lemaradtak. Az egyesület vezetősége látva a haladást és a tagok ambícióját, elhatározta, hogy szeptember 5-én klubközi mérkőzést fog tartani a délmagyarországi egyesületek között Temesváron. E versenyen részt fognak venni még a kerületben csak most alakult egyesületek is. Ezt megelőzőleg 20-án tenisz háziversenyt rendez, 22-én, vasárnap pedig Versecen, a Verseci Torna Klub football csapatával barátságos mérkőzést tart. Szeptember hó elején pedig a Temesvári Ath. Klub football csapatával Aradon fog barátságos versenyt rendezni.

Azon a szép nyári reggelen, mikor Eszti kisasszony szokása ellenére nem jelent meg a boltajtóban.

Sem Eszti kisasszony, sem az öreg János. Az öreggel az utóbbi időkben megtörtént már, hogy elkésve kocogott elő a Városmajorból, ahol lakott.

Ekkor is csak hét óra felé vetődött ide. Mátyás urfi kint várta a bolt ajtaja előtt.

— János, valami baj lehet, Eszti kisasszony nem nyitotta ki a boltot.

— Majd benézek az udvar felől.

De bizony ott nem nézhetett be, mert a szoba ajtaja be volt zárva. Lakatossal kellett felnyitattani. Bementek s ott találták az ágyon halva Eszti kisasszonyt.

Nézték szóltanul, végre is János szólalt meg, a beteges, vén ember közönyével, részvétlenségével. Nagyon szerette ő Esztiét, de most, hogy meghalt, nem tudta sajnálni, mert érezte maga is, hogy vén embernek nem valami nagy gyönyörűség már élni, meg hogy úgy is utána megy majd ő is.

— Biz' e meghalt! Szegény kisasszonyom! No de hát ez a világ sorja: aki idegyűtt, annak el is kell innen menni. A fenséges Atyauristen mindnyájunkat becítal rapportra! Egyikünket máma, másikunkat hónap!... Elmegyek a halott doktor után, hogy állítsa ki a cédulát...

Mátyás urfi egyedül maradt a halottal. Leült az ágy mellé s nézte.

Olyan szép szelidre simította ki a halál az öreg ráncos arc vonásait, szinte megfátalította. Szenvedésnek nyoma sem látszott

rajta. Mintha csak aludnék, szépen, nyugalmasan.

Az ágy mellett álló éjjeli szekrény fiókja félig ki volt huzva, mintha a halott utoljára az élet határáról vissza akart volna oda nyulni valamiért. A fiókból ki is kandikált valami arcképforma kartonlap. Mátyás urfi kihuzta. Az ő arképe volt. Régi, fiatalkori megfakult arképe, gombos mentében, darutollas süveggel levéve.

Őt akarta látni utoljára is! Talán most is róla álmodik? Talán látja őt mentésen, darutollas süveggel? Olyanmak, aminő husz éves korában volt!

A vén legény lelke megtelik érzéssel, a szeme meg könnyel s szinte öntudatlanul lecsuszik a székről, odatérdel a halott elé, ráborul az arcára, megcsókolja s azután elrémülten tápáskodik fel, mintha valami szörnyű bünt követett volna el. Elfedi az arcát, hogy ne is lássa a halottat! Oh, ha Eszti megérezte volna azta csókot!

János közben megérkezett a halottkém-mel. A vén felcsernek is feltűnik az arc derűs nyugalma:

— Mintha álmodnék. Nyugodtan halt meg. Szívzélhűdés! Orvosi segély! Mintha aludnék!

Mátyás urfi is végre rá mer nézni. Csakugyan, mintha aludnék és álmodnék valami mentés, darutollas süvegű legényről, aki most szörnyű bűne tudatában halkan rebegi:

— Bocsásson meg, Eszti.

A megmérgezett feleség.

A férj és az ápolónő.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 16.

A pestvidéki királyi ügyészség és a fővárosi rendőrség hetek óta folytatnak lázas nyomozást egy névtelen följelentés alapján, amelyben azzal vádolják W. József budapesti magánhivatalnokot, hogy megmérgezte a feleségét. W. boldogtalan házasságot élt a feleségével, aki beteges, időnek előtte megöregedett asszony volt. Házukban, — miként a szomszédok vallották, — napirenden volt a pörpatvar, az ideges, hisztérikus asszony féltékenységgel üldözte férjét, aki — ugyancsak kihallgatott tanúk állítása szerint — elég okot is szolgáltatott a féltésre.

W. beteges feleségéhez ápolónőt szerződtetett. Fiatal, kívánatos, szép, szőke leányt, aki nemcsak azzal tette hasznossá magát a házban, hogy a vergődő asszonyt ápolta. W. József és a szép ápolónő között benső viszony fejlődött és a szerencsétlen, idegbeteg asszony nagy lelki gyötrellemmel látta, hogy a házba vett nőnek két szerepet juttat az ura. Hiába igyekezett rábírtani W.-t, hogy küldje el a háztól az ápolónőt, az cinikusan kijelentette, hogy a leányt, akire nagy szükség van, nem bocsátja el.

Múlt év július hónapjában W. József beteg feleségét és az ápolónőt Nagykátára vitte nyaralni. Nem az asszony iránt érzett gyöngédség készítette őt erre, hanem a tolatkodóan érdeklődő szomszédság, mely nagyon belenézett a családi életébe. A falun egyre szemérmelenebben folytatta az ápolónővel való viszonyt, úgy annyira, hogy a nagybeteg asszonynak egyre gyötrelmesebb lett az élete. Nem is birta sokáig a szenvedést, mert másfél hónappal utóbb, augusztus végén, váratlanul meghalt.

A boldogtalan asszonyt eltemették és W. József az ápolónővel visszatért a fővárosba. Másik házban bérelt lakást, elvonult a kellemetlenkedő szomszédoktól, akik csak az év tavaszán tudták meg, hogy a magánhivatalnok áprilisban feleségül vette a szép, szőke ápolónőt.

És e fejezettel le is zárult volna W. Józsefék regénye, ha nem akadnak olyan emberek, akik a férj iránt táplált gyűlöletből kutatni nem kezdik, milyen körülmények között halt meg a beteg asszony? Valóságos nyomozást indítottak, amelynek során különös dolgokat bogoztak ki. Megtudták, hogy a brutális ember többször annyira megfélekedezett magáról, hogy véresre verte feleségét és gyalázatos munkájában még az ápolónő is segített neki. Befogta a jajgató, agyonra sanyargatott asszony száját, hogy kétségbeesett kiáltásaival ne verje föl a szomszédokat. A legterhelőbb körülmény pedig az volt, hogy W.-né, halála előtt néhány órával, az udvaron sokáig beszélgetett azzal a parasztasszonnyal, akinek a házában laktak és keservesen panaszkodott neki az urára és az ápolónőre.

— Higyje el, — mondotta és így vallja az asszony is, — ezek között nem biztos az életem. Attól kell tartanom, hogy megmérgezzek.

Még az éjszaka, augusztus 17-én, meg is halt a boldogtalan asszony. És azok, akik titokzatos halála után kutattak, erre építették ama vádjukat, hogy W. József megmérgezte a feleségét. Gyanujukat névtelen följelentésben közölték a főkapitánysággal, amely a pestvidéki királyi ügyészség indítványára, W. József ellen

elrendelte a vizsgálatot. A főkapitányságon sok tanut hallgattak ki, s ezek között akadtak többen olyanok, akik igen terhelő vallomást tettek a férj ellen. Utóbb a bíróság elrendelte W. Józsefné exhumálását és boncolását. Ez meg is történt a nagykútai temetőben. A törvényszéki orvosok, akik a boncolást végezték, most, közel egy év eltelte után is, sok elváltozást konstataáltak és megállapították, hogy a boldogtalan asszonyt, majdnem kétségtelenül, morfiummal mérgezték meg.

Döntő szava lesz a királyi vegyésznek, akihez megvizsgálás végett elküldötték W.-né gyomrát és egyéb belső részeit. A vegyész véleményétől függ a további vizsgálat és az új házaspár sorsa. Terheltekként hallgatta ki őket a rendőrség, de tagadnak. W. azt mondja, hogy meghalt feleségét morfiummal kezelték és betegsége alatt sok mérget szedett be.

TANÜGY.

(—) A kultuszminiszter és a román oktatás. Apponyi Albert gróf ma a következő rendeletet intézte Radu Demeter nagyváradi görög kat. püspökhöz:

Nagyméltóságú Püspök ur! Szatmármegye közigazgatási bizottságának jelentéséből tudomásomra jutott, hogy Pacsod községben g. kat. népiskolának — melynek előadási nyelve a magyar és amely Nagyméltóságod vezetése alatt áll — látogatási naplójában román nyelvű bejegyzések találtak. Ugyanazon eset adta elő magát Petes község iskolájának a naplójában, mely iskolánál máskülönben, dacára annak, hogy az előadási nyelv a magyar és dacára annak, hogy a tanítványok összességének anyanyelve magyar, az iskolaszék törvénynyel ellenkezően azt rendeli, hogy a román nyelv kötelező tantárgy gyanánt adassék elő. A csengerujfalui gör. katolikus magyar iskolában a magyar anyanyelvű tanulóknak a román nyelv adatik elő, valamint a látogatási naplóban román nyelvű jegyzetek találhatók.

A pocsalmi gör. kath. magyar iskolának látogatási naplójában román jegyzetek találhatók. Minthogy ezen tények vétséget állapítanak meg, a magyar nyelv használatára vonatkozó törvényes rendelkezések ellenében fentemelt iskolák tanítóit ellen az ennel fegyelmi vizsgálatot rendelék az 1907. XXVII. törvényoikk 1. §-ában foglalt vétség miatt és az idézett törvény XXI. szakaszára hivatkozással, meghagytam a szatmármegyei közigazgatási bizottságnak, hogy ezen ügyben vizsgálatot tartson és elrendeltem, hogy ezen fegyelmi vizsgálat az idézett törvény 25. 26. és 27. szakaszaira is kiterjesztessék. Van szerencsém tudomására adni Nagyméltóságodnak, hogy a hozandó ítélet és a fegyelmi vizsgálat iratait annak idején közölni fogom, amint azt az idézett törvény utolsó pontja rendeli. Ezen alkalommal van szerencsém Nméltóságod figyelmét felhívni ama körülményre, hogy az 1907. évi XXVII. teikk 18. bekezdése részletesen meghatározza, hogy az 1868. évi XXIV. teikk 14. szakasza miként alkalmaztassék a gyakorlatban és meghatározza, hogy a felekezeti iskolákban a gyermekek előadási nyelvül választhatják vagy anyanyelvüket, vagy az állam nyelvét, amiből következik, hogy lehetlenség ama eshetőség, hogy egy magyar anyanyelvű iskolának ne legyen az előadási nyelve a magyar. Következésképp az említett esetekben követett eljárás, tudniillik, hogy a magyar előadási nyelvű iskolákat látogató tanulók kénytelenek voltak más nyelven tanulni, vagy pedig csak némely tantárgyakat, mint hittant tanulták más nyelven, ez beleütközik az 1907. XXVII. teikk 22. §. 1. pontjába és az említett törvényoikk 26. és 27. §. szerint kell eljárni. Minden félreértés elkerülése céljából ki kell jelentenem, hogy azon általam a felekezeteknek megengedett eljárásból, hogy a más anyanyelvű tanulók, akik egy magyar anyanyelvű iskolát látogatnak, a hitoktatást saját anyanyelvükön nyerhetik, — ebből nem következik, hogy azon iskolában, melynek előadási nyelve magyar és amelynek az anyanyelve

is magyar, a tanulók oktatása idegen nyelven történhetnék. Ellenkezésképp, az ilyen természetű esetet, mint az 1907. évi XXVII. teikk 18. §-ának a megszegését fogom tekinteni.

Rozsnyai Kálmán szalonja

Van der Hoske emlékei.

(Ez a cikk boldogult Prielle Kornéliával való házassága révén tulsokat emlegetett Rozsnyai Kálmánról szól. Az aradi ifju tudvalevőleg beutazta a külföldet és most emlékeit Sydney Carton álnév alatt könyv alakban adta ki. A könyvről és van der Hoske Rozsnyairól szól ez a cikk, amelyet Adám Éva irt, tulságos nagy jelentőséget tulajdonítva a nagyasszony volt férjénél látható „műtárgyoknak.”)

Esőt vár a föld. Nagy illata van az egyszerű violáknak. Akkor legillatosabb a virág, mikor meghal... Sydney Carton második könyvét olvasom. Az „Emlékek” címűt, melyet póétatársá: Nil, vendégszerető házában rendezett. Az Uránia könyvnyomda adta ki négy koronáért. Zavar, hogy ezeket látnom kell a címtáblán. De jó, hogy ott van; különben mit mondanék, hol keressék, aki el akarja olvasni. Vannak könyvek, melyeknek nem kellene címet, nevet adni, nem kellene éretük fizetni, nem kellene kiadó kezébe adni. Csak sok virágot kellene ültetni és amikor esőt vár a föld, amikor meghalnak a violák a nap miatt: olvasni kezdeni... Mint én most. Sajátságos képeket érezek körülöttem. Szomorú hangulatok átsuhannak, megfogják lelkemet finoman... halkán... csöndesen... A könyv élni kezd s eltűnnek mellőlem kicsiny emberek, kicsiny asszonyok. Lélek óriásokat látok, a Sydney Carton embereit, kik az ő lelkében élnek, akiket ő ismert, szeretett. akiket megölték mások s akik megölték őt, mert magukhoz ölelték, szerették, aztán itt hagyták. És Sydney Cartonnak itt kell tovább élnie és hallani kell, amint súlyos, nagy köveket dobálnak feléje. Olyan súlyosakat, hogy ha akkora bűnös volna: már részvetet és szeretetet érdemelne, nem kövezést. S ha nem akkora bűnös, úgy csak mosolyognia kell. Mosolyog is. Sajátságos szomorúság van a Sydney Carton mosolyában; nem felejtlem el.

Könyvről beszéljek, vagy róla magáról?

Aki ismerni akarja Európa nagyjainak intím életét, vegye meg ezt a könyvet. Vélkezik, ha meg nem veszi. Mennyi emlék! Milyen nagy emlékek... szomorú szép emlékek. Művészekről, hercegasszonyokról, lordokról és fegyencokról, kiknek nevét nem tometi el az idő soha... Külföldi nagy körut végén vitt az utam Sidney Carton szalonjába. Tele volt a lelkem és a szemem a legszebb uti emlékekkel. És megilletőltve álltam meg a szalon közepén. Kincseket őrö drágaságok húzódnak meg az utolsó kis zugban is. A szalonnak egyetlen ablaka van, a szoba félfalát az képezi. Felívben hajlik végig a szobán s a fölötte elrendezett japán függöny ezüstös alakokat, holdas árnyakat lenget a sajátos stylben festett diszkrét falakra, hol Sidney Carton arcképei sorakoznak. Világhíres festők kezemunkája valahány. Lenbach, Sargent, Harrington, Mann, Mednyánszky öröktették meg az érdekes arcú irót, ugyanőt látjuk szoboralakban Metznerből és Rodintól, aki az ujkori szobrászatban iskolát teremtett.

Az ablak előtti íróasztal Carlyle, majd Wilde Oszkáré volt; ezen írta örökértékű munkáit. Jó helyen van ez az asztal. Sydney Carton a szerencsétlenség napjaiban is jó barátja maradt a letört zseninek. Azért is írta róla egy magyar kritikus egyszer: „Ki kell kergetni az országból; aki Wilde Oszkár barátja”. A kritikus meghalt. A muzoumba való nevezetes asztalon áll Wilde-Oszkár fényképe minden korban, minden változatban. És ott áll lord Daglas arcképe „Doryan Gray” mesés, bü-

vös gyönyörűségében. Duse, Allen Key, Nordan, Lenbach, Irving, Crane, Salvini, Görgey és még Isten tudná hirtelen elmondani, miféle nagyságok arcképei sajátkezü aláírással. A tintatartó Daumtől ered. Drágakövekkel kirakott ékszer az egész. Vagyont ér. Tovább a falon Klimt, Kubin, Solomon, Rodin, Hassal, stb. mesteri képei. Amott a Rákóczi korabeli tulipános magyar láda tetején dőlceg férfi arckép. A bolgár fejedelem. Csak úgy van aláírva: Nándor. Mint amikor jó barát, jó barátjának adja. És menyri hercegnek, mágnásnak és hány világhíres szépségnek, csudának a fényképe, névjegye, levele. Ez az ember ismeri Európa nagyjait és levelezésben áll velük. Párisban, Londonban, Bécsben jobban otthon van, mint Budapestben.

Do nem ezekért tartom sokra Sydney Cartont. Hanem azért a rengeteg tudásáért, nagy műveltségeért. Beutazta a világot és muzeumra való kincseket hordott össze. Leltározva, számozva van minden. Ennyiféle művészi hajlamot, mint ebben az emberben: senkiben se láttam. Mekkora műérzékkel válogatta ki a világ minden tájáról azt, mi igazán érték és ritkaság. India és Japán kézimunkái, süppedő keleti szőnyegek vannak. Egyik asztalkáján 30—40 ezer koronát érő terítőcske. Eredeti, káprázatos színű spanyol csipkék, brüsszoli csudák. Fehér hollandi schawjáért Izabella főhercegnő vágyakozik, sok-sok ezereket ígérve érte. Sydney Carton nem adja.

Etruszk edényei, Pompei emlékei a Louvre kincseivel versenyeznek. Elefántcsont, keleti, fargott tárgyainak értéke is ismeretlen. A Reichstadi herceg kedvenc lovának mása ott büszkélkedik tárgyai között elefántcsont, miniatúr formában. Pompadour asszony drágaköves órája mellett, álomszerűen finom legyezők susognak.

Modern műtárgyai között velencei és norvég üvegek, külön rendelésre, külön stylben, melyhez hasonló a hollandi és meiseni porcellánok gyűjteménye és ezüstneműi. Az a csésze ott Val-St.-Lambertől; Duse ajándékai. Hát a könyvei! A könyvei! Azok a kötések. Pergament, Jessy, King, Vogeler, Volkert, Bayros marquis eredeti rajzaival, aminek mása nincs, amiből egyetlen példány van, az is Sydney Cartoné, akinek francia, német, angol lapok egyaránt közlik munkáit. Szakértők könyveket irhatnának a könyvkötés művészetéről. Megálmodni se tudná az ember, mit lehet kifejteni itt. Wilde összes kiadásai remekbe kötve, Shakespeares és Petrarca első kiadásai, amiért muzeumok versenyeznek. Az ember tragédiája, mely a nagy Kosuth tulajdona volt. Déryné naplója Prielle sajátkezü befejezésével.

Nem lehet azt elsorolni, mi minden van itt. Kincses ház, minővel főuri házak sem dicsekedhetnek.

— Hol szerezte mindezt? — kérdeztem őszinte elfogódottsággal.

— Beutaztam a világot... egy élet munkája.

— Miért nem rendez belőle kiállítást?

— Szoktam. Párisban, Londonban. Most is felkértek rá...

Felkértek. Londonban... nem Magyarországon!

— Mi lesz a tárgyakkal? — kérdeztem mintegy önmagamtól.

— Halálom után muzeumoké lesz minden, szól, majd kezembe adott egy vaskos könyvet. Autogram gyűjtemény. Nohát szeretném én látni még azt az embert, akinek emlékkönyvébe őt világrész tudósa, írója, művésze még így beleírta a nevét! Micsoda szellemi nagyságok találkoztak itt! Tessék elgondolni a legokszotikusabb lényeket a földön, annak a kezeltése mind ott van...

Már távozóba voltam és nem mertem föltenni a kérdést: hát hol vannak az „Ő” emlékei? Megértett. Egy szekrényhez vezetett. Ahol ezeket érő

kincsek között egy érnakeztyü, egy fanyelű toll és egy fanyelű kés-villa nyugodott.

— Ez az övé volt... ami értékes volt, semmit sem tartottam meg... no vádolják a lelkomot...

Egy pillanatra megható esemény lett. A nagyszony fehér lelke végigsuhant s én néhány ezer név után sietve irtam be nevemet Sydney Carton vendégkönyvébe, aki nem más, mint Van der Heske, Rozsnyai Kálmán.

Ez az ember: Valaki.

ELFOGTÁK a fiumei rablógyilkost.

Orloff beismerő vallomása.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 16.

A budapesti rendőrségnek nagy sikere van. Elfogta Zürichben egyik fogalmazó a fiumei rablógyilkosság tettesét, Orloffot, aki Zürichben adott találatát bűntársainak Milosevics bankár gyilkosa mindent beismert. Spektor még nem került kézre, de valószínűleg rövid időn belül őt is elfogják.

A Sopronban letartóztatott két gyanúsított orosz zsidót ma szabadon eresztették, de egyben kitoloncolták őket az országból.

A letartóztatásról tudósítunk a következőket jelenti:

(Az áruló levél.)

Megirtuk, hogy pénteken Kriviczky címére Orloff egy levele érkezett, amelyben megírja, hogy megállapodásuk ellenére Zürichben fognak találkozni.

„Jőjj azonnal” írja Orloff a levélben, „a főpostán poste-restante levél vár, melyben a találkozási helyet közlöm.”

Megirtuk azt is, hogy erre Bartha Endre rendőrfogalmazó Schön detektiv kíséretében Zürichbe utaztak, ahová még szombaton megérkeztek. A postán álltak lesbe, mert biztosra vették, hogy Orloff érdeklődni fog aziránt, vajon Kriviczky megérkezett-e vagy sem?

(Hogyan történt az elfogtatás.)

Vasárnap délelőtt a főpostán megjelent Orloff és érdeklődött a saját levele iránt. Kapott utasítás alapján a postatiszt azt mondotta, hogy a levelet már elvitték.

Erre a bankrabló nyugodtan távozott, nem is sejtve, hogy a rendőrök nyomában vannak. Ezek azért nem fogták el azonnal, mert megakarták tudni, hogy hová megy és kivel találkozik, nem várja-e valahol Spektor.

Orloff a pályaudvarra ment, ahol sokáig várakozott, majd türelmetlen lett és később elment. A poste-restante levélben ide adott Kriviczkynek találatát.

Amikor kilépett a pályaudvarból, letartóztatták. Más forrásból a letartóztatásról ezeket jelentik: Orloff elfogtatása úgy történt, hogy a két bankrabló levelet irt Zürichből Budapestre Kriviczkynek. A levelet, amelyben arra kérték társai Kriviczkyt, írja meg, hogy hol találkozhatna velük, a rendőrség elfogta tudvalevőleg. A rendőrség visszairt poste-restante (így kívánta ezt Orloff) Zürichbe és Bartha fogalmazó és Schön detektiv lesbe állottak a posta előtt. Orloff jött a levélért. Átvette és nyomban vállára tették a magyar rendőrség emberei a kezüket. A haramia iszonyúan megijedt, majd tiltakozott. Még most sincs beismerésben. Társának, Kisinyevskynek az elfogtatása most már csak órák kérdése.

(Bartha Endre jelentése.)

Bartha Endre dr. rendőrfogalmazó tegnap a következő táviratot küldte a főkapitányságnak:

„Levelet tegnap postán megtaláltam, ennek alapján Orloffot ma reggel a pályaudvaron elfogtam. Ruhájában rejtett helyeken 63 darab huszkoronást és 36 frankot találtam. Ruháját most bontjuk szét. Nevezett még tagad. Most kezdődik kihallgatása. Beismeri, hogy a felmutatott fénykép azonos vele. Vallomása alapján most Spektor elfogtatása iránt legszélesebb intézkedéseket megteszük. Bartha.”

A főkapitányságon ez a távirat nagy örömet keltett és Barthának ezt sürgönyözték:

— Hétfőn délelőtt Orloff kihallgatásáról és az ügy közelebbi részleteiről kimerítő felvilágosítást kérek. Pekáry Ferenc.

(Orloff öngyilkossági kísérlete.)

Berlinből táviratozzák: A Lokalanzeiger jelenti Zürichből: Tegnap reggel az itteni pályaudvaron a fiumei bankrablás egyik tettesét, Orloff Pétert, amikor egy Luzernből ideérkezett vonatból kiszállt, letartóztatták. A letartóztatott, amikor a pályaudvar rendőrszobájában vallatásra fogták, tagadta, hogy ő Orloff és kijelentette, hogy semmi köze sincs a fiumei bankrabláshoz. Orloff később egy őrizetlen pillanatban a nadrágtartójával fel akarta magát akasztani, ezt azonban megakadályozták.

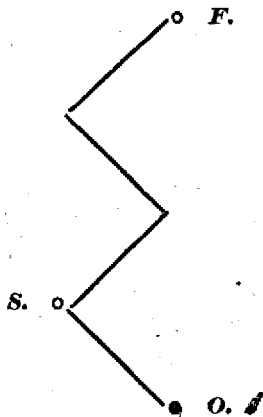
(A harmadik rabló levele.)

Vasárnap újabb levél érkezett Budapestre Kriviczky címére. E levélben azonban egy megfejthetetlen hieroglifát talált a rendőrség. Megkérdezték Kriviczkytől, hogy mi az értelme a rajznak, amely kígyóvonalat ábrázol, a kiindulási pontnál F., a középső kanyarulatnál S., a végső pontnál O. betűvel. Kriviczky megnézte a rajzot és kijelentette:

— Nem értem.

E budapesti főkapitányságon azt hiszik, hogy ma Spektort is sikerül letartóztatni.

A jelképes levél rajza a következő:

(Bartha fogalmazó az elfogtatásról.)

Ma este érkezett meg a budapesti rendőrfőkapitányságra Bartha rendőrfogalmazó hivatalos kimerítő távirata az elfogtatásról. A távirat így szól:

Orloff (Fridvenkof) Péter mindent beismer. Megérkezésemkor nyomban a konzulátus, csendőrség és rendőrség a postán és pályaudvaron a legszélesebbkörű intézkedéseket tették meg. Minden közagnél fénykép volt. A postán az Orloff részére szóló levél azonnal megkerült. A levél szerint Orloff Kriviczkyvel a vasutnál találkozik. Ezért szombaton megfigyeltük a pályaudvart, Orloff azonban nem jelentkezett. Este és éjjel az összes detektivekkel kutattam Orloffot a mulatóhelyeken. Vasárnap reggel 9 órakor a pályaudvaron való megfigyelésnél Orloff egyedül jött. Azonnal elfogtuk. Orloff hamarosan beismerte bűnösségét. Találtam nála valódi nevére, Fridvenkof Péter névre szóló

utlevelet és annyi pénzt, mint első táviratomban jeleztem. A lakásán semmit se találtunk. Orloff azt állítja és valószínű, hogy Spektor a többi pénzzel egyedül szökött meg. Ő — Orloff — nem látta a rablás óta Spektort. Orloff körülbelül 1500 koronát kapott az elrabolt pénzből. Ebből a pénzből azután küldött Kriviczkynek és bevásárlásokat eszközölt.

Nekem az az impresszióm, hogy Orloffnak az az állítása, hogy Spektorral és a többi pénzről nem tud, megfelel a valóságnak. Orloff azt állítja — és fel is tehető, hogy igaz, — hogy Spektor Délamerika egyik városába, vagy pedig Oroszország egyik városába menekül. Az utóbbi helyre mindég vágyott vissza. A délamerikai város megjelölésének helyét a terv szerint Antwerpenben vitte volna keresztül. Orloff Zürichbe egyedül jött. Semmi adatot szerezni nem sikerült arra nézve, hogy Spektor is ide jött volna.

Spektor után a legszélesebb nyomozást indítottam. Hétfőre virradóra az orosz negyedben házanként kutatást tartottam, Spektort senkisémet látta az ott lakók közül. A fényképét mindenütt felmutattam, de nem látták soha. Spektor Délamerikába, vagy pedig Oroszországba menekült, ez irányban volna megindítandó a nyomozás.

Bartha
rendőrfogalmazó.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* Kovács Lili elszereződött. A nyári színházi szezon vége felé nagy sikerrel vendégszerepelt Aradon a kecskeméti színház volt kitűnő szubrettje, Kovács Lili. A közönség és sajtó nagy tetszésével találkozott a bájos szubrett bemutatkozása és aradi szerződötése csak a társulat teljességén múlt. Mint most értesülünk Kovács Lilit Palágyi Lajos, a miskolci színház igazgatója szerződötette operett primadonnának.

* Tunis látképe. A franciák legvirágzóbb afrikai gyarmatát Tunist mutatja be nagyszerű mozgófényképben az Uránia színház. A legvirágzóbb, egyszersmind a legérdekesebb kolónia ez Afrikában. Tropikus vidékein tevekaravánokban vonulnak végig a benszülött beduinok, kiknek harcias hajlamait az idevezényelt idegen légió katonái tartják féken. Megismerkedünk az idegen légió katonáival, ezekkel a világ minden részéből ideszakadt menekültekkel, akikről senki sem kérde honnét jöttek, mit műveltek, csak azt követeli, hogy veszedelmet nem ismerő katonái legyenek a légióknak. Az új műsoron szerepel Fall Leó A kedélyes paraszt című operettjének leghatásosabb részlete, a parasztköny, melyet tökéletes zenélő mozgófényképben mutat be az Uránia. 791.

* A Nyugat. Az Ignotus, Osvát Ernő és Fenyő Miksa szerkesztésében kéthetenként megjelenő Nyugat, melyhez a fiatal magyar írógárda legtehetségesebb tagjai tartoznak, másfélévi fennállása óta új hangot, új irányt teremtett s minden száma elsőrangú irodalmi érdekességű. A Nyugat 16. száma most jelent meg augusztus 16-án a következő igen becses tartalommal: Ady Endre: Mórész Zsigmond. Tóth Wanda: Borbála (novella.) Laczkó Géza: Vers. Elek Arthur: Poe Edgar költeményei IV. Biró Lajos: Jegyzetek Kóbor Tamás két új könyvéről. Ignotus: Lamentációk. Kemény Simon verseskönyve. Ady Endre: Versek. Balázs Béla: Művészfilozófiai töredékek III. Juhász Gyula: Versek. A Figyelő rovattartalma: Tennyson (Ignotus); Repülj hajóm (Bresztovszky Ernő); Galloviák Károly „Tüzimádók” (Karinthy Frigyes) Torquato Tasso (Ignotus); Proudhon (Bresztovszky Ernő). A szerkesztőség és kiadóhivatal VIII. ker. Rákóczi-ut 9. szám alatt van. Mutatványszám ingyen. Előfizetés egész évre 20 korona, 1/2 évre 10 kor., egyes szám ára 1 korona.

Arad felfedezése.

Egy orosz mérnök levele Szentpétervárra.

*

(Masticki Miklós, a szentpétervári orosz császári építészeti hivatal mérnöke a folyamszabályozás tanulmányozása végett ma Aradra érkezett. A mérnök mintán tanulmányozta a Maros folyamot, megtekintette a város nevezetességeit és erről feleségét a következő levélben értesítette):

Kedves nóm, Mária Pavlovna!

Ma végre elérkeztem magyarországi utam fénypontjához: Aradra. Azt hiszem, hogy a város történelmi szerepét nem kell ismertetnem, azt tudod. Röviden csak a város nevezetességeiről fogok szólni. Mindenekelőtt beszélek a vasútállomásról, amely az antik építészet remeke. A tatárjárás idején épült, de máig is ellentállt az idő vasfogának. Éppen ezért — mint hallottam — kegyeletből nem fogják soha lebontani. Századok jöhetnek és mehetnek, de Arad állomása állni fog. Az aradiak erre nagyon büszkék.

A városnak pompás közutai és közlekedési eszközei vannak. Az előbbi aszfaltból van. Egyáltalában rövid fél nap alatt megszoktam, hogy Aradon az aszfalt, egy fogalom. Most a lóversenytér, Óvár-teret és a libalegőt aszfaltozzák. A mérnöki hivatal most dolgozik egy terjedelmes elaboratumon a további aszfalt terveket illetően.

A Maros folyamon túl van az aradi vár. Ez is híres hely, még pedig orosz szempontból. Itt fogták el 1849-ben Rüdiger orosz tábornokot, akit egy Görgey nevű magyar kollégája halálra ítél. Hát ez nem volt szép tőle, de valami Haynau nevű magyar generálistól se, aki nem kegyelmezett meg neki. Danjanich János ki is végeztette Rüdigert a vár mögött. Emlékére az oroszok emlékkövet állítottak.

De a magyaroknak nem volt elég Rüdiger kivégeztetése és nem elégedtek meg avval a dicsőséggel, hogy az orosz hadsereggel egyesült osztrák katonák Világos előtt lerakták a fegyvert. Kivégeztettek 13 osztrák tábornokot. Ezek emlékére Bécs városa emelt monumentális szobrot a Szabadság téren.

Arad általában egy fejlődő világáros képét mutatja. Most készül a magyar „atyuska“ szobra a főúton, csak hogy ők a királyt a „nemzet atyjának“ hívják. A Béla-téren épül a Weitzer gyár, a huszárlaktanyával szemben levő hatalmas telepen pedig a Willand cirkusz emberei vagoniroznak, illetve galoppiroznak. A csálai erdő szintén nevezetes. Részben mert az öngyilkosok kedvenc találkozó helye, részben, mert mellette épül a 130 ezer orsóra berendezett textilgyár.

A lóvasut, amelynek Szathmáry Károly a vezetője, igen fejlődött. Végimentünk autobuszon a főúton, a Deák Ferenc-utcán, a Pécskai-úton és ezt a nagy körutat megtettük a nélkül, hogy benzintünk elfogyott volna. Igaz, hogy az autobusz-kocsik gummikerekei nagyon kopottak, de azt mondják, hogy a vállalat kitünően jövedelmez, úgy, hogy pár év múlva a lakosságnak pótdót sem kell fizetnie.

A Pécskai-út mellett megtekintettük a lóversenytér. Nagyon szép. Körülbelül 3000 ténen lefelé rajta, míg a tribünökön ezalatt 18 pástor makaózott. Nagyon puskaporos volt a levegő, mert a bankár folyton slágerokat vágott ki. Jónak láttam tovább menni. Megnéztem a régi temető mellett levő Blierot-féle repülőgépkísérleti műhelyt, ahol a mester helyett Faludy intendáns fogadott. Nagy huncut az a Blierot, míg a La Manche-csatornán keresztül monoplámmal repült, itt biplán kombináción dolgozik. Azt mondja, erősebb gép kell, mert most tulakarja szárnyalni első sikerét: a Maroson akar átrepülni.

Apropos, ha már a Marosról van szó, térjünk át tanulmányozásom tárgyára. A Maros Magyarország legnagyobb folyója, élénk szárazföldi forgalommal és nagy vasuti összeköttetéssel. Most épül a Maros vashidja, amely a kedves folyam forgalmát bizonyára emelni fogja. Csak azt kifogásolom, hogy a hidat nagyon alacsonyra építik s így a nagy tengeri hajók kéményei könnyen beleütődnek a vasszerkezetbe.

A nevezetességekről egyelőre ennyit, a többitől más alkalommal...

Mikulás.

Halál a főhercegi vadászaton.

Részletek Kelcz százados katasztrófájáról.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 16.

Tegnap rövid sürgöny számolt be arról, hogy Kassa mellett egy főhercegi vadászaton hirtelen elhunyt Kelcz kapitány. A tragikus esetről most ezeket a részleteket jelentik Kassáról:

A harasztii gyakorlótér most hangos a kassai tüzérezred harcászati gyakorlataitól. A nehéz ágyuk toroka szól és sulyos kerekeken, erős lovaktól vontatva bomlik és zárul a tarackok rendje. Az idej gyakorlatoknak különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy Lipót Szalvátor tüzérségi főfelügyelő is végignézi azokat.

Hangos katonasélet folyik tehát most Harasztii táján. Harasztitól nem messze, Rozgonyon van Kelcz Vince honvédszázadosnak, a népfelkelő nyilvántartási osztály vezetőjének és nővéreinek birtoka.

Kelcz százados a főherceg tiszteletére tegnap vadászatot rendezett rozgonyi birtokán. A vadászaton meg is jelent Lipót Szalvátor főherceg, nagy katonai társaság és egy pár mánás is.

Vigan készült megindulni a nagy határban a puskázás a nyári vadra. Kelcz százados, a házigazda mindenütt ott volt, hogy a társaság kalauzolásában kitüntesse magát.

Egyszerre beborult azonban a társaság jókedve. Tragikus eset vetett véget a kedélyek derűtségének. Az urak már mind fel voltak állítva, amikor Kelcz százados — aki egyébként is szivbajos ember volt — hirtelen rosszul lett. Nem akarta azonban a társaságot zavarni, előre küldte tehát az erdőkerülőt bizonyos intézkedésekkel. Mikor ez visszajött, akkor már Kelcz százados hanyattbukva feküdt egy gabonakeresztben, feje egész belefuródott egy kévébe. Halott volt.

A vadászatnak természetesen vége szakadt. A halottat a 16. tábori tarack-üteg egy kocsija a tegnapi éj folyamán behozta Kassára, a katonai kórházba, ahonnan hétfőn délután 3 órakor teljes katonai pompával temették. A temetésre a főherceg is Kassára ment és résztvett a végtisztességen.

Kelcz százados hirtelen tragikus elhunytá érthető megdöbbenést keltett ismerősei körében. A százados még csütörtökön este kitünő kedélyben vacsorázott: a Royalban Békessy tábornok és neje társaságában. Amikor a rozgonyi vadászatról beszélgettek, Békessyék még tréfálkoztak vele, hogy azokat a fürjeket, melyeket ő fog lelőni, bizonyára előbb le fogja a maga számára lövetni s csak úgy előre oda-téteti a mezőre. Akkor még senki sem gondolt a százados tragikus és hirtelen végére.

Vádak a lippai csendőrség ellen.

Megkínzott románok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 16

Megirtuk, hogy Tombácz Mihály, Bartucz Mária és Pintér József szegedi betőröket a csendőrök Szegedről Lippára, Lippáról a temesvári ügyészség fogházába szállították. Egy szegedi lap azt írja, hogy a lippai betöréssel a csendőrök több száz lippai románt gyanúsítottak. Sok román embert vallattak s megkínzottak. A románok siránkozva mondták:

— Nem vagyunk mink gazemberek.

Szabadon is engedték őket, mert megtudták, hogy Szegeden letartóztatták a betőröket. Tomán Viktor, a kirabolt ékszerész Szegeden volt akkor, amikor elfogták a betőröket és vitte a hirt haza, Lippára, hogy a betőröket odaszállítsák.

Botokkal, kaszákkal, kövekkel megrakodva sietett ki a lakosság a lippai állomásra. Amikor meglátták a megvasalt betőröket és a csendőröket, orditozni kezdtek:

— Üssük agyon a gazembereket! Öljétek meg őket! Miattuk szenvedtünk, üssük agyon őket!

A csendőrök alig tudták megmenteni a betőröket a lippai nép dühétől. Aztán próbatörést rendeztek a kirabolt ékszerészből körül. Tombácz örködött, Pintér József felnyitotta a rollót, meggyújtotta a lámpát és megmutatta, mint követte el az ékszerablást. Lefényképezték a próbatörést, lefényképezték, mint rohannak a csendőrök a betörők elfogására.

Más kedélyes dolgot is műveltek a rabokkal a csendőrök. Pintér József nemcsak ügyes betörő, hanem veszedelmes zsebmetező is. Az egyik aranyláncos lippai bentest kiszemelték áldozatnak. Ugy tervezték, hogy majd a hentes az üzletbe megy be fizetni, Pintér József pedig majd ellopja a hasárol a vastag aranyláncot és az órát. El is lopta olyan ügyesen, hogy félóráig nem találták meg nála. Az órát és a láncot az operálás után ügyesen átesusztatta Tombácz Mihály zsebébe. Csak ámultak-bámultak a lippai jámborok, meg a csendőrök s megismételték a nagyszerű műveletet.

Pintér József, a szegedi betörő mellbeteg. Feleséges ember lévén, a felesége már előbb ott volt Lippán, mint a bilincsekbe vert ura a csendőrökkel.

Az asszony kétségbeesetten rimázkodott: a csendőrök előtt, hogy legalább az ő urat ne verjék meg, mert hektikás és ha megütik, rögtön meghal. Órákig könyörgött, rimázkodott. A csendőrök úgy segítettek a baján, hogy lecsukták. Két napig volt a cellába zárva az asszony. Két nap múlva utazhatott Pintér Józsefné haza, Szegedre, mert az urat és a megvasalt Tombácz Mihályt és Bartucz Máriaát akkor már elszállították Temesvár felé, az ügyészség fogházába.

Ezt írja a szegedi lap. Az Aradi Közlönynek nem volt alkalma meggyőződni arról, hogy a lippai csendőrök ellen emelt vádak igazak-e? Eppen ezért a legnagyobb fentartással közöljük a cikket.

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetői osztály — 151

A Villand-cirkusz bemutatkozása.

— Első előadás. —

★

„Arad nem cirkusz-város.“ Ez a mondat idézet egy olyan ember szájából, — aki már sok aranyat söpört be az aradiak mulattatásáért. Valamelyik színigazgató mondta, amikor arról volt szó, hogy a színházi idény alatt minden más mulatságtól eltiltassék a polgárság. A cirkusz, az kivétel. Az játszhatik bármikor, az nem versenytársa a színháznak Aradon, mert Arad, az nem cirkusz-város.

Ma este pedig ennek az akciójának éppen az ellenkezőjét bizonyították be Villandék, a megnyitó előadás alkalmával. Ember ember hátán tolongott az óriási ponyvasátor alatt, ahol a két Villand, József és Lajos a maguk mellé szerződött elsőrangú művészekkel megkacagtatták, szórakoztatták és bámulatba ejtették az óriási közönséget.

Bátran elmondhatjuk, hogy nemcsak Magyarországon, de még a külföldön is ilyen nagyszabású valódi cirkuszársulat még nem járt. Az ötlet, a változatosság és eredetiség tárháza, melynek kapujára ezt lehetne írni:

Bebocsáttatást csak az izléses nyér.

Számüzve van onnan minden, ami mesterkél, ami hatásvadászó, ami őszintelen, ami lapos.

Magukról a cirkusz erősségéről, a két igazgatóról írni talán már annyit tenne, mint vizet hordani a Marosba. Négy év óta vannak Magyarországon s azóta már országos hírnévre tettek szert. Mindig tartalmas mókáik, művészi komikumuk, egyszerű eszközökkel dolgozó nagy színészi tehetségük minden újságolvasó előtt ismeretes.

Ha a nevelőseget a fenségestől valóban csak egy lépés választja el, akkor a Villand testvérek páros jelenetei mindig ezen az egy lépésnyi szűk világban mozognak, mert az ő őseredeti humorukban két fenséges szellem sziperkája világlik ki. És ezt a szűk világot a cirkusz porondján mennyi színnel, mennyi ötlettel, mily sok groteszk és mégis bájos alakkal népesítik be!

Izlésüket és feltétlenül a tökéletest kereső ambíciójukat mi sem bizonyítja fényesebben, mint-hogy egyáltalában hiányzik jellemükből — a féltékenység.

— Mig világhírű művészek, mint *Zacconi*, *Sarah Bernhardt*, *Duze Eleonora* csak kisebb rangú művészeket szerződhetnek társulatukhoz, hogy a csillag ragyogása ne homályosítsa el a napot — mondotta Villand Lajos az *Aradi Közlöny* munkatársának, — addig a mi társulatunkban kizárólag elsőrangú erők sorakoznak. Ami a világvárosokban mindenütt nagyon tetszett, az együtt látható nálunk.

A legidegizgatóbb, nyaktörő, félelmetes mutatványok végrehajtói például, *Michele és Sandro*, csupa elegancia és hidegvér, akik a kerékpárt, ezt az eléggé kihasznált artista eszközt egészen új feladatokra tudták alkalmazni, *Michele* arról nevezetes, hogy Párisban a Bostock állatseregletében három év előtt egy tigris, amely az idomítójára rohant, egy vasdarabbal úgy vágott fejbe, hogy mentem kimult. Teljesen új a Les Lionels csoport mutatványa. Egyszerre hárman tornásznak a trapézen, szép plasztikus szoboresoportozatokat alkotva. Két bájos gyermek, Jean és Jeanette, két szabadon álló létrán oly hihetetlen dolgokat produkálnak, hogy az emberi ügyesség netovábbját képviselik.

A lovasmutatványok nivója kielégítheti a világvárosok csodaszzerű idomításokhoz szokott közönségét is. Maga az igazgató, Villand Lajosné

az első magyar lóidomító. Az asszony magyar nő. Zay leány. Férjével ezelőtt tíz esztendeje ismerkedett meg Berlinben. A Renz cirkuszban látta és beleszeretett. Azóta ő is a világutazó kóbor bohém néphez szegődött.

De ki tudná felsorolni mindazt a látni valót, amelyet a cirkusz nyújt? A társulat 22 vagonból álló különvonaton utazik. Saját villamos világító telepe van ötven ivlámpával és ezerkétszáz izzólámpával.

Minden, a mi a Villand testvérek cirkuszához tartozik, elsőrendű és ha az a színigazgató, — aki bizva abban, hogy Arad nem cirkusz város, nem félt a konkurenciától — meglátná azt a folyton kacagó, mulató és tapsoló közönséget, mely ma megtöltötte az óriási helyiséget, bizonyára megváltoztatná a véleményét.

Arad nem volt, de a Villand cirkusz megjelenése óta már is cirkusz-várossá lett.

Elfelejtett rablógyilkosság.

A titokzatos csontváz története.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, augusztus 16.

Budapesten a Karpfenstein-utcában az év elején lerombolták a 26. számú, régi házat. Mikor a pineót kezdték bontogatni, egy elrejtett oduban borzalmas leletre akadtak a munkások. A sötétben egy férfi csontváz feküdt, mellette pedig egy lerongyolódott utazótáska. A csontváz koponyája be volt repesztve; látszott rajta, hogy éles tárgygyal zúzták be. Világos volt, hogy egy védtelen utas holtestére bukkantak. A rendőrség megindította a titokzatos ügyben a vizsgálatot, azonban nem tudott kideríteni sokáig semmit, míg most a véletlen vezette a rég elfeledett büntett nyomára.

A borzalmas leletet beszállították az antropológiai intézetbe, ahol megállapították, hogy egy negyvenöt-ötvenéves, magas termetű, erős férfi csontváza, aki vagy hatvan esztendővel ezelőtt kerülhetett a földbe. A rendőri vizsgálat ezen az alapon indult meg.

Mindenekelőtt megállapították, hogy a telek, melyen a most lebontott ház állott, messze a város határán kívül feküdt s valamikor korcsma volt rajta. Afféle utszéi csárda, ahová utas emberek szoktak betérni pihenőre. A korcsma tulajdonosa egy Kőfalvy Dénes nevű ember volt, aki később, 1866-ban, eladta üzletét, egy ideig visszavonultan élt a fővárosban s 1872-ben öngyilkossá lett. A korcsmát Krautner Mátyás vette meg tőle, majd lebontatta s anélkül, hogy az épület alapjait bántották volna, kis földszintes házat építettek fölébe. A vizsgálat természetesen lassan haladhatott előre. Azok az emberek, akik az ügyről valamit mondhattak volna, már legnagyobbbész halottak. Krautner Mátyás, aki a korcsmát Kőfalvytól, a negyvenes évekbeli tulajdonostól megvette, Csikszeredán él, ahol a fia tanító. Itt hallgatták ki. Magáról az ügyről természetesen mitsem tudott mondani. Amikor a csárda az ő kezébe került, a rablógyilkosság szerencsétlen áldozata már régen ott pihent a föld alatt.

Krautnert tehát inkább csak a mellékes körülményekre nézve hallgatták ki. Elmondta, hogy Kőfalvyval a szabadságharc idején ismerkedett meg. Nála volt beszállásolva, mint honvéd-közlegény s akkor barátkoztak meg. Egyszerű, hallgatag ember volt, akit a csárdában megforduló emberek nagyon szerettek. Nem volt gazdag, de akadt néhány ezer forint megtakarított pénze. A hatvanas években, mikor a csendőrség üldözni kezdte a város határában fekvő korcsmákat, amelyekben szegénylegények

is szoktak megfordulni, Kőfalvy megunt a sok zaklatást s vissza akart vonulni az üzlettől. A korcsmát ekkor ő vette meg tőle. Átvette a személyzetet is. Egy öreg szakácsnét, aki néhány év múlva meghalt, egy kiszolgáló leányt, akitnek nevére már nem emlékezett s egy kocsist. A kiszolgáló leány később férjhez ment, a kocsis pedig a nagy kolera idején halt meg.

Kőfalvy azután a Belvárosban éldegélt. Rendkívül vallásos ember volt, sokat járt templomba s végrendeletében a katolikus egyházra hagyta vagyonát. Krautner még az üzlet átvétele után is többször találkozott vele. Vasárnaponként rendszeresen ellátogatott egykori üzletébe. Nem élt nagy lábon, de anyagi gondjai sem voltak s halála után is maradt utána néhány ezer forint. 1872-ben váratlanul öngyilkossá lett. Egyetlen sor irást sem hagyott hátra, amely megmagyarázhatta volna tettének okát.

A vizsgálat itt holt pontra jutott. A rendőrség nem tudott tovább nyomozni s mivel Krautner vallomásaiban kiemelte, hogy a korcsmaiban gyakran fordultak meg szegénylegények, nem látszott lehetetlennek az a feltevés, hogy ezek egyike gyilkolhatta meg és rabolhatta ki a szerencsétlen áldozatot. Ezen az alapon azután beszüntette a rendőrség a nyomozást és napirendre tért az ügy felett.

Julius huszonnyolcadikán árverés volt a rendőrségen. Mindenféle, régebbi időkbeli származó, a rendőrség által lefoglalt tárgyat árvertek el potom pénzért. A tárgyak legnagyobb részét Sternberg Adolf dob-utcai régiségkereskedő vette meg tömegesen, néhány koronáért.

Tegnap jelentkezett a rendőrség bünyügyi osztályánál egy *Magaziner* Miklós nevű kereskedő és átadott egy megfakult irást. Sternberg Adolftól vett egy ócska tárcát és annak egyik elrejtett zugában találta:

— Elmegyek a halálba, — szolt az irás — már nem bírom tovább. Tegnap éjjel megjelent álomban az a pap, akit meggyilkoltam 1851-ben és megfenyegetett. Ki fog derülni a bűnöm. Isten elvette az eszemet, hogy valaha azt a borzalmasságot elkövettem. Igyekeztem istenfélő, jó étellel leróni a tartozásomat, de lelkiismeretem nem hagy nyugodni. Jobb, ha meghalok. Ami a papoké volt, legyen a papoké. Egész vagyonomat az egyháznak hagytam. Isten kegyelmezen bűnös lelkemnek. Pesten, 1872. évi május havának 10 napján. *Kőfalvy Dénes*.

A megfakult, kövérbetűs irást, a bűnyügyi irataihoz csatolták s ezzel a rendőrség végleg befejezte a nyomozást. Az áldozat neve továbbra is titokban marad.

MULATSÁGOK.

(=) Az ujaradi ifjuság augusztus hó 21-én, a Wallinger-féle ujonnan berendezett tündérváros helyiségében, az ujaradi kereskedők köre és a délvidéki tudósvérszelleles szövetség ujaradi fiók-egyesülete javára hangversennyel egybekötött zártkörű táncvigalmat rendez. Kezdeté este 8 órakor. Személyjegy ára 1 K. 20 f., családjegy 3 K. Műsora a következő: Schubert: Katonai induló, zongorán előadják: Wallinger Gizike és Vas Zoltán. Férjhez menjek? magánjelenet, Irta: Hosvay, előadja: *Folkmann* Ilonka urleány. Goltermann: Hangversenymű, A moll, Andante-Allegro, előadja: Kovács Sándor tanár, gordonkaművész, a magy. kir. operaház tagja. Részlet a „Hajduk hadnagya“ című operettből, énekli: *Eicher* Ilonka urleány, zongorán kíséri *Fodor*né Krausz B. urnő, zongoratanárnő. Popper: Magyar Rapsodia, előadja: Kovács Sándor gordonkaművész. Erkel F.: Hunyady László, 8 kézre 2 zongorán előadják: *Bürger* Rózi, *Csalogovits* Józsa, *Fodor* Klárka és *Hohn* Mariska. A tuberkulózis mint népbetegség elleni küzdelem és védekezés. Vetített képekkel illusztrált népies előadás. Tartja: dr. *Holz* Antal, Ujarad.

HIREK.

Milkó Vilmos az ujarad—kikindai vasut építője.

— Értekezlet Temesvárott. —

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 16.

Körülbelül már egy esztendeje, hogy a *Paliós Armin* vasutépítő cég félbehagyta a Nagyikinda—Ujarad között megkezdett vasut építését. A cég pénzügyi zavarai megakasztották a munkát és állítólag ehhez még oly szabálytalanságok is járultak, melyek a vállalkozónak lehetetlenné tették ügyei rendezését. *Zselénszky Róbert* gróf a főrendiházban szóvá tette egy interpelláció keretében az építkezés szünetelését és *Szterényi József* államtitkár kijelentette, hogy a kormány beleavatkozik az ügybe és arra törekszik, hogy az érdekeltségek, közfűk Arad városa is, kárt ne szenvedjenek.

Az ígéret beváltását sürgette a ma tartott értekezlet, mely Temesvárott ülésezett *Bogdán Zsivkó*, nagyikindai polgármester elnöklésével.

Az elnök tudtára adta az a megjelenteknek, hogy eljárta *Szterényi* államtitkárnál, mint az érdekeltségek bizalmifőria és tőle azt az ígéretet kapta, hogy *Milkó Vilmos* vállalkozó, a berlini építőbank megbízottja, már szeptember hónapban megkezdje a munkát. Kijelentette továbbá, hogy az állam közbelépése folytán az érdekeltek károsodni nem fognak.

Az értekezlet kimondotta, ha szeptember 15-ikéig az építkezés meg nem kezdődne, akkor felkérlik *Abonyi Emil* miniszteri tanácsost, a vasut elnökét, hogy hívja egybe az igazgatóságot, amely aztán a továbbiakról határoz. A németterennei képviselők ama kérelmét, hogy népgyűlés tartását mondja ki az értekezlet és ott a nép előtt tárják fel leplezetlenül a helyzetet, nem teljesítik, mert nem akarnak az államtitkár intézkedései elé vágni.

Nagy tüntetés Bécsben.

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 16.

Tegnap este a cseh turista-egyesület elindulása után mintegy 1500 német tüntető a Praterstrassen át a belváros felé vonult. A rendőrség feltartóztatta a tüntetőket, mire azok kövekkel dobáltak. A rendőrség erre a tüntetőket a harmadik kerület felé szorította, amire azok kisebb csoportokban vonultak a belváros felé, miközben összeütközésre került a sor. A csoportok a Rathaus felé vonultak, utközben különböző kihágásokat követve el. A Rathaus előtt nagyobb tömeggé verődtek össze és megkísérelték, hogy az ott vont *rendőrkor-dont áttörjék*, ami azonban nem sikerült. Egy 150 főből álló csapat a *Mária-hilferstrasse* felé vonult és ott a *Zivenstenska Bank* fiókja és az *Arbeiterzeitung* helyisége előtt tüntettek. A rendőrség itt is szétszórta a tüntetőket, akik azonban újra összeverődtek és *Hernans* felé vonulva több ab-

lakot bezúrtak. A rendőrség mindössze 15 embert tartóztatott le. Botütések által 3, kődobások által több rendőr sebesült meg.

Bécsből táviratozzák éjjel: A cseh kirándulók délután 5 órakor Melkből visszaérkeztek és minden incidens nélkül hagyták el a hajót.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 17-én az időjárás: száraz, enyhe.

— *Wekerle* a király előtt. Bécsből táviratozzák: Mint a „*Neue Freie Presse*” jelenti, *Wekerle* Sándor miniszterelnök a király ischli tartózkodása alatt nem fog kihallgatáson megjelenni a felség előtt. Minthogy a király nyaralása csak nagyon rövid lesz, *Wekerle* csak akkor fog audiencián megjelenni, ha a felség Bécsbe visszautazik.

— *Szterényi* ünneplése. A kalocsai katolikus legényegylet nagy ünnep keretében adózott fennállása negyedszázados fordulója emlékének. Az ünnepélyre odautazott *Szterényi József* államtitkár is, *Gelléri Mór* országos iparegyesületi elnökkel, akik *Várossy Gyula* püspök vendégei voltak. *Szterényi* riadó lelkesedéssel fogadták. Az ünnepélyt istentisztelettel kezdték, majd gyűléssel folytatták. *Várossy Gyula* püspök köszöntötte *Szterényi*, *Szentiványi Károly* az orsz. kath. szövetség igazgatója a kisiparosok országos jelentőségéről beszélt, kapcsolatban a hitbuzgósággal. *Szterényi* államtitkár üdvözli az egyesületet, amely a hit erejével áll ellent annak a téves áramlatnak, amely a modern társadalmat ma megméltelyezi. Az ilyen tévtanokat hirdető egyetek támogatása nem is lehet a kormány feladata. A munkások és munkaadók érdeke nem állanak szemben egymással. Hogy miért áll a kormány a katolikus legényegyletek mellett, annak oka, hogy a tévtanokkal szemben a katolikus legényegyletek a vallást, az erkölcsöt és a hazafiságot ápolják. A beszédet percekig tapsolták, aztán az államtitkár a kiállítást tekintette meg.

— *A csanádi egyházmegye gyásza*. Temesvárról írják: A csanádi római katolikus egyházmegyének és Temesvár város közönségének súlyos gyásza van. *Brand József* temesvár-belvárosi plébános szombaton délután szívszélhűdés következtében meghalt. Egy puritán jellemű, mély gondolkozású, nagy képzettségű férfiú szállt vele sírba, aki egész életén keresztül mintaképe volt az istenfélő lelkésznek, a hivat rajongóan szerető lelkipásztornak. *Brand Józsefet* nemcsak az egyház gyászolja, nagy veszteség érte Temesvár közéletét is. Az elhunyt számos éven át tagja volt a városi törvényhatósági bizottságnak és élénk érdeklődéssel kísérte mindenkor a város közügyeit, melyek intézésében mint bizottsági tag tevékeny részt vett. Mintegy másfél év előtt szívszélhűdés érte az általánosan kedvelt és köztiszteltben álló plébánost, aki azóta állandóan gyengélkedett. Szombaton egy újabb szívszélhűdés hirtelen megölte. A temetés ma délelőtt tíz órakor ment végbe az őszinte részvét impozáns megnyilvánulása közepette.

Brand József temesvár-belvárosi plébános, szentszéki ülnök 1841-ben született a krassószörénymegyei Szkeus községben, de már gyermekkor óta Temesvárot élte. 1866. július 20-án szentelték pappá. 1868-ban segédlelkész lett *Borosjenőn*, majd *Ujbessenyn*ön. 1869-ben a lugosi gimnáziumban mint tanár működött. 1870-ben pedig Temesvárra került, mint gimnáziumi tanár. 1875-ben temesvár-belvárosi plébánossá választották meg és egész haláláig vezetője, jóakaró tanácsadója, szerető atyja ma-

radt hiveinek. 1892-ben szentszéki ülnök lett. Körülbelül másfél év előtt *Brand Józsefet* a *Mária Terézia-utcai plébánialakban* szívszélhűdés érte és ekkor állapota aggasztóra fordult. *Március* tizenhétedikén érte a szívszélhűdés, amely hosszú időre ágyhoz kötötte a népszerű plébánost. A plébánia ideiglenes vezetésével *Csernoch János* dr. megyés püspök *Geisz Antal* dr. és *Lamberg Dezső* segédlelkészeket bízta meg.

— *Polgármester és rendőrkapitány fe-gyeimije*. A közigazgatás szakembereire érdekes, Szászváros város közigazgatására azonban meglehetősen szomorú ügy tartja izgalomban az ottani intelligenciát. A szászvárosi polgármester ugyanis bizottsági vizsgálatot akart keresztülvinni a *rendőrkapitány pénzkezelését illetőleg*. Ezt a vizsgálatot a rendőrkapitány meghiúsította azzal, hogy a polgármesternek erre joga nincs. *Andrae* polgármester erre ugy maga, mint *Baksay* rendőrkapitány ellen fegyelmi eljárást kért az alispánnál. Az állandó választmány mindkét tisztviselő ellen elrendelte a *fegyelmi vizsgálat* megindítását.

— *Károly István királyi herceg automobilja* alatt. *Zsolnai* távirat szerint *Károly István* királyi herceget automobilján az a baj érte, hogy egy parasztasszonyt elgázolt. A trencsénmegyei *Peredmor* község országútján az automobil szemközt jött egy *Barancsek Katalin* nevű parasztasszony, akit az automobil annyira megzavart, hogy egyenesen az automobil elé szaladt. Az asszonyt a gépkocsi elütötte és erősen megsebesítette. Az automobil azonnal megállott és a királyi herceg, valamint a kíséretben lévő *Cassini Oszkár* altengernagy azonnal a szerencsétlen asszonyhoz sietett és az automobilba tették. A királyi herceg a sebesültet *Vágbesztercére Porges Bertalan* dr. községi orvos rendelőszobájába vitte. A királyi herceg addig ott maradt az orvossal, míg az asszony sebeit be nem kötötték, azután 100 koronával megajándékozta a szerencsétlenül járt asszonyt és egy óra múlva folytatta útját.

— *A kecskeméti dalosverseny*. Harmadfelezer dalos gyűlt össze tegnap *Kecskeméten* az ország minden részéből, hogy beleharsogják a világra: *Mi zeng tul a bérceken...* *Kecskemét* lobogódszt öltött, hogy a dalos-egyesületeket méltóan fogadhassa. Az egyesület diszközgyűlésén *Bárczy István* budapesti polgármester többek között ezt mondotta:

— *Hogy mit jelent a dal ebben az országban, azt magyarázni fölösleges. A dal hatalma és bűvös erőforrása a nemzet lelkesedésének. A Magyar Dalosok Országos Szövetségének tagjai: harcosai, a magyar dalkörök: zászlóaljai annak a hadseregnek, amely a nemzet jövőjét békés uton, a magyar művészi dal fegyverével akarja kivívni, biztosítani.*

Zichy Géza gróf szintén beszélt és így szólott egyebek között:

— *Sajnos jelenség, hogy a legmagyarabb kormány alatt a hazafias érzés megfogyatkozott. Legyünk és maradjunk magyar művészek, ne fogadjuk el az idegen művészetet, ha magyarra átforrálni nem tudjuk.*

A gyűlés után ösmarkedési estély volt. Ma megkezdődtek a versenyek. *Ferenczy Ida* királyasszonyunk volt udvarhölgye 1000 koronát küldött a dalosünnepre.

— *A király és Fedák Sári*. Ischlből táviratozzák: Tegnap este a király leányával, *Maria Valéria* királyi hercegnővel jelen volt egy színházi előadáson. *Verő György* darabját, a *Szultánt* játszották, a címszerepben *Fedák Sáival*. A király tetszéssel hallgatta az előadást és csaknem végéig a színházban maradt.

— **Orosz mérnök tanulmányutja Aradmegyében.** Tegnap délután Aradra érkezett Mastiecki Miklós, a szentpétervári orosz császári építészeti hivatal mérnöke, aki most Magyarországon tanulmányozza a folyamszabályozási, lecsapolási és öntözési műveket. Az orosz mérnök Budapestről jött Aradra, ahol Katona Béla kir. főmérnök, műszaki tanácsos, a kir. kulturmérnöki hivatal főnöke és Haan Alajos főmérnök, a kir. folyammérnöki hivatal mérnöke fogadták és kalauzolták. Mastiecki megnézte ma az aradi esaternázást, a szennyvízszűrőtelepet, a Maros szabályozását, holnap pedig megtekinti a mezőhegyesi réntöntözést. Aradról az orosz mérnök Kisjenőre megy, ahol az Aradmegyei belvizrendező-társulat lecsapolásait vizsgálja meg.

— **A vezetohely megváltására.** Érető János ténctanító ur vizsgabálján, Vingán a vezetohelyre gyűjtött összeget, 15 kor. 30 fillért az Aradi Közlönyhöz juttatta ma.

Az aradi 13 vértanu vezetohelyének megváltására ujabban beérkezett adományok: Eddig befolyt 37494 kor. 40 fill. Porse Vilmos Mór 5 kor., Nagybjajomi „Nemzeti Olvasókör” 40 kor. 40 fill., Aradi munkásbiztosító pénztár 23 kor. 31 fill., Szathmáry János 30 kor., Homonnay állomásfőnök gyűjtése 180 kor. 50 fill., Szob járási főszolgabíró 59 kor. 75 fill., Selmec és Bélabánya város 100 kor., Privigyei főszolgabíró 82 kor. 80 fill., Kőrömbánya r. t. város 50 kor., Miskolci kir. törvényszék elnöke 25 kor. 10 fill., Nagyvárad szab. kir. város 400 kor., Bácsujfalu község 10 kor., Simontornya ipartestülete 14 kor. 38 fill., Bácsborod község 20 kor., Albáki körjegyzőség 2 kor., Kula község 20 kor., Sopron szab. kir. város 50 kor., Topolya jár. főszolgabíró 25 kor. 60 fill., Naszód jár. főszolgabíró 20 kor. 60 fill., Baja város 50 kor., Leibitz r. t. város 10 kor., Temesvár józsefvárosi társaskör 6 kor. 70 fill., Bezdáni ált. ipartestület 5 kor. Összesen 38675 kor. 54 fill.

— **Angol miniszter étvészelyben.** Londonból táviratozzák: Herbert Samuel angol miniszter Salzförgszerben, a tengeri fürdőben tegnap veszedelemben forgott. Fürdés közben a tenger áramlata a nyílt tenger felé sodorta. Segítségért kiáltott, de csak több óra múlva tudták az utána evező hajósok kimenteni.

— **Fahrman sikere.** Párisból táviratozzák: Fahrmannek a repülés terén ma szenzációs sikere volt. A Schaum gyakorló-terén szállt fel egyik hölgy ismerősével és 50 kiló ballaszt vitt magával. Fahrman 10 kilométernyi utat tett meg 10 30 kilométer magasságban, minden baj nélkül.

— **Az aradi gyorsvonat balesete.** Vasárnap délután a Piski felől Aradra jövő gyorsvonat Glogovánál a nyílt pályán megállt. Az utasok ijedten futottak ki a kocsiból s tudakolták a hirtelen történt megállás okát. Megtudták, hogy a mozdony szerkocsija kisiklott s ennek következtében nem tudott tovább menni a vonat. Aradról kellett segélykocsit kivetetni s addig a vonat a nyílt pályán vesztegelt. Amikor a bajt elhárították, a gyorsvonat harmadfélőrai késéssel folytathatta útját Arad felé. Vizsgálatot indítottak, hogy a kisiklás okát megállapítsák.

— **Tolsztoj stockholmi útja e maradt.** Pétervárról táviratozzák: Tolsztoj Leó gróf lemondott tervéről, hogy részt vegyen a stockholmi békekongresszuson. A gróf felesége nem egyezik bele, hogy Tolsztoj kitegye magát az ut fadalmainak és így az ősz köhő Jasna-Polnájában marad.

— **Nagy tűz Iglóról jelentik,** hogy Szepessarkon tűz támadt és az ott levő szeszgyár 16 lakóházzal, meg a mellette épületekkel elhamvadt.

— **Antialkoholisták népgyűlése Eleken.** Vasárnap délután tartotta meg az aradi Kitartáspáholy első vidéki népgyűlést Eleken. A páholy képviselői maguk is meg voltak lepve, midőn a községháza előtti térségen meglátták a hatalmas néptömeget, mely a legnagyobb rendben várta az érkezőket. Az aradi páholy kiküldött szónoka tartalmas, szép beszédben nyitotta meg a népgyűlést; vázolta az alkohol pusztítását, mely az ugynevezett mértékletességi egyletek dacára, mind nagyobb mérveket öltött s mely végeredménykép az abstinenciára, mint az egyedül célravezető eszközre utalta az alkohol ellen küzdőket. A nagy töszéssel fogadott megnyitó beszéd után Fabriczy Béla, a losonci alkoholelles egyesület elnöke lépett az emelvényre. A teljesen népies modorban tartott előadás lebilineselte a hallgatóságot, mely többek között csodálkozva hallgatta a statisztikának az alkohorra kiadott s az egyes adók gyanánt fizetett összegeknek összehasonlító adatait. Az előadó után annak szintén abstinens leánya, a losonci egyesület volt titkára tartott rövid beszédet, csodálkozásának adva kifejezést, hogy a hatalmas tömegten egy nőt sem láthatni, pedig ugymond — az alkoholizmus ellen küzdeni a nőnek is kötelessége, hisz nagyon gyakran, sőt első sorban az asszonyok azok, kiknek szenvedniük kell a férfiak alkoholizmusa miatt. Befejezésül az aradi páholy kiküldötte beszélt. Főbb vonásokban ismertette a Good-Templar rend céljait, szervezetét s végül felhívta a népet arra, hogy más községekhez hasonlóan, hassanak oda, hogy a községi képviselőtestület határozza el a korezmáknak szombat estétől hétfő reggelig való zárvatartását. A népgyűlésnek minden incidens nélkül ment, nyugodt lefolyása, a hallgatóságának a gyűlés végéig tanusított figyelmes, érdeklődő magatartása a legkellemesebb benyomást keltette a páholytagokban. A sikeren felbuzdulva, a páholy vezetősége elhatározta, hogy a vidéki agitációs népgyűlések tartását rendszeresíti s mint értesülünk, a jövő vasárnap Kisjenőn tart népgyűlést az aradi Kitartáspáholy.

— **A svédországi általános sztrájk.** Stockholmból táviratozzák: A helytartósági főnök elutasította a sztrájkolók vezetőségének ama kérését, engedné meg, hogy a városban tüntető körmenetet rendezzenek. A rendőrség az elmúlt éjjel a közuti vasut pályáján két kisebb dinamittöltényt talált. A göteborgi, kristianstadi, jönköpíngi és kinköpingi szervezett betűszedők elhatározták, hogy folytatják a sztrájkot, egyes gyárak munkásai azonban kimondották, hogy holnap délben munkába állanak. Berlinből táviratozzák: Malmöi táviratok szerint a sztrájkbizottság elhatározta, hogy egy millió korona értékű értékjegyet bocsájt ki azzal, hogy az értékjegyekkel a sztrájkolók a legszükségesebb élelmiszerekkel lássák el magukat.

— **Tüntető szocialisták.** Zigrábból jelentik: Tegnap az itteni szocialisták népgyűlést a rendőrség betiltotta. Ezért a rendőrség ellen ma este a munkások nagy tüntetést rendeztek. A kivonult lovasrendőröket kövekkel dobálták meg, mire ezek karddal kezdtek vagdalkozni. Husz munkás megsebesült.

— **Rablás a gyorsvonaton.** Frankfurtból táviratozzák: A páris-frankfurti gyorsvonaton tegnap vakmerő rablás történt. Egyik elsőosztályu vasuti kocsiban csak egy hölgy ült. Egyszerre belépett a szakaszba egy választékos izléses öltözött uriember s revolverrel kezében

követelte, hogy a hölgy adja át neki tárcáját. A hölgy teljesítette kérését, de amint kilépett támadója a szakaszból, meghuzta a vészféket és segítségért kiáltott. A zür-zavarban a támadó férfi eltűnt. Az elrabolt tárcában csak értéktelen pipere-holmik voltak.

— **Elfogott orgazdák.** Budapesti tudósítónk jelenti: Néhány nappal ezelőtt letartóztatta a budapesti rendőrség Endes Árpád és társait, akik a Magdolna utcában számtalan betörést követtek el. Most az orgazdák kerültek kézre. Ezek: Mahrer Dávid ékszerész, Goldstein Samu órás, Török Márkus pincér. Körülbelül 800 korona értékű lopott ékszert találtak náluk.

— **Ügyvéd és tenorista pofozása.** A távoli Nagyszében utánakiált a végekről a kissé beborult és megszorodott kánikulának. Hohó, tessék csak megállni! Itt pefonok vannak, jó meleg nyári pefonok, amik még az ön becses számlájára tartoznak. Kánikula bácsi megáll és számlázza az esetet, amely egy előkelő és bohém nagyszébeni társaságban gyökeredzik. Itt történt meg az a hallatlan, vérlázító eset, hogy Mátyás Lázár dr. fiskális lebirálta, sőt leszidta Löwy Viktort, a bécsi Akademie für Musik und darstellende Kunst hallgatóját. Erre a tenorista — mert Löwy tenorista — fogta magát és telefonon magyarázatot kért az ügyvédől. Az ügyvéd azonban, miután ezért a „beszélgetésért a féllé” költséget nem számíthat, egyszerűen lecsapta a kagylót. Most Löwy kiszaladt azt utcára, a Nagydísznódi-utcára és amikor Mátyás Lázár dr. kilépett a kapun és a magyarázatot újból megtagadta, úgy vágta pofon az ügyvéd urat, hogy a leghivebb kliensétől sem kaphatott volna hivebb és becsületesebb pofonokat. Nagyszében város pedig lelkesen megtapsolta a tenoristát, sokkal lelkesebben, mintha a legszebb énekszámait adta volna elő. Az eset az ügyvédi kamara fóruma elé kerül.

— **Autobusz baleset.** Tegnap délután a József főherceg-uton a 6-os számú városi autobus beleszaladt az előtte haladó Kosztora Lajos lippai lakos parasztkocsijába, melyen Kosztora a feleségével ült. Az autobus vezetője Nagy Lajos volt, aki kocsiját ugylátszik, nem bírta megfékezni. A gép oly erővel vágódott a parasztkocsiba, hogy Kosztora Lajos és felesége abból kifordult a kövezetre, a kocsija összetört, a lovak is megsérültek. A rendőrség megindította a büntető eljárást.

— **Verekedés Gyorokon.** Nagy verekedés volt tegnap a szomszédos Gyorok községben Smiedt Tamás korezmájában. Gazi Pál csángó legény egy pohár sört ivott a korezmában, ahol négy haragosa is tartózkodott. A legények, névszerint Lovász Lázár, Szabó János és József és György Ferenc véresre verték Gazit, akit a kórházba szállítottak. A támadó legényeket a csendőrség letartóztatta.

— **Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme.** Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— **Francia likörök legbiztosabb készítésére.** — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bór- és kálium-só gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, csontporcoknál és húrtartós bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

kapható kórházvizitációban vagy a Salva-Lipót & Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Eudorstr. part 8.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Az esküdtek kisorsolása.

A szeptember havi polgárbírák.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 16.

A szeptember havi esküdtszéki ciklus polgárbírait tegnap sorsolták ki az aradi törvényszéken Fábán Lajos dr. törvényszéki elnök vezetése alatt. A sorsolásnál a törvényszék részéről Ornstein Árpád törvényszéki bíró és Gallu János táblabíró voltak jelen. Az ügyészséget Pogonyi Nándor kir. ügyész képviselte. A jegyzőkönyvet Széll Lajos dr. törvényszéki jegyző vezette.

Rendes esküdteknek a következőket sorsolták ki:

Böhm Géza vállalkozó Arad, Auszterweil Zsigmond kereskedő Arad, Orbán János asztalos Arad, Schriffert József korcsmáros Arad, Ráskai Miksa takarékpénztári tisztviselő Arad, Tschenska Agoston mészáros Arad, Pavlovits Konstantin kereskedő Pankota, Eich János kereskedő Oszentanna, Steinitzer Pál dr. ügyvéd Arad, Lengyel Manó butorkereskedő Arad, Kaiser L. kávéos Arad, Bozsgán Sándor birtokos Mondorlak, Goldschmidt S. bankár Arad, Rettinger A. borbély Arad, Issekutz M. ügyvéd Pécska, Mittner József földtulajdonos Arad, Rosmanith Géza butorkereskedő Arad, Szokula Axentie birtokos Világos, Iritz Mór raktáros Arad, Fischer Albert szatócs Arad, Abelesz Zsigmond hivatalnok Arad, Stoll Béla lakatos Arad, Szende Tivadar dr. ügyvéd Arad, Iszpravnik Széver dr. ügyvéd Arad, Hunyadi Péter mészáros Győrök, Németh János dr. ügyvéd Arad, Uray János fényképész Arad, Heim Bertalan háztulajdonos Arad, Podgoreán György háztulajdonos Kurtics, Mallár János nyug. vasuti altiszt Arad. **Pótesküdték** a következők: Scherer András csizmadia Pécska, Scheer János kovács Arad, Szablóczky László kefekötő Arad, Kell Lipót dr. ügyvéd Arad, Tedeschy Viktor magánhivatalnok Arad, Hoszczieszlavszky Dénes mézeskalácsos Máriaradna, Pálmay Lajos dr. közjegyző helyettes Arad, ifj. Buzáky Gyula magánhivatalnok Arad, Lénárt Vilmos magánhivatalnok Arad, Dauda Antal légszeszgyári alkalmazott Arad.

Az esküdtszéki tárgyalások szeptember hó 6-ikán kezdődnek.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, augusztus 16.

Kínálat, vételkérő korlátolt, elkelt: 10 ezer mm. 5—10 fillérrel magasabb árakon.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.13—7.14	7.15—7.16
Buza 1909. októberre	13.72—13.73	13.74—13.75
Buza 1910. áprilisra	13.87—13.88	13.88—13.89
Rosa 1909. októberre	9.89—9.90	9.91—9.92
Zab 1909. októberre	7.52—7.53	7.52—7.53

Zárlat 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény	... ..	649.75
Magyar hitelrészvény	... ..	75.50
Városi villamos vasúti részvény	... ..	279.50

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 16. —

Fehér Kereszt szálloda. Maier Péter dr. tart. honvédtiszt hadnagy Lugos. — Rácz László gazd. segédtanár Sárvár. — Zakariás Jenő gazdasági Borosbesbes. — Schäffer Fülöp pü. számtiszt Temesvár. — Forsheknel János utazó Mezőberény. — Klein Menyhért András utazó Budapest. — Fekete Elemér állami mérnök Debrecen. — Lukács Gézáné Békéscsaba. — Lukács István jog-

hallgató Békéscsaba. — Rakottyai Gyula gyáros Losonc. — Ozv. Toncha Gyuláné birtokosné Békéscsaba. — Elek Jenő gazdálkodó Zám. — Domonkos József utazó Budapest. — Sticher Janka magánzónó Debrecen. — Preier Hugó dr. ügyvéd Budapest. — Pável C. dr. professor Belényes. — Arhanaszt Gábor dr. Temesvár. — Endrei Béla dr. ügyvéd Nagyszében. — Vuttereiner Jakab tart. hadnagy Temesvár. — Lutzki Márton hadapródörmeister Gyapju.

Központi szálloda. Bársony K. kereskedő Budapest. — Katra László gazdasági Tauc. — Ungár Mór kereskedő Budapest. — Vordavary Sándor segédtsit Ötvenes. — Petkov Zoltán főszolgabíró Csákovár. — Forray Sándor utazó Budapest. — Somogyi Miklós utazó Beél. — Vajda János segédtsit Beél. — Boér Mihály járási számvevő Körösbánya. — Heizinger Adolf mérnök Püspökladány. — Ungár Károly utazó Budapest. — Hunyadi Ferenc titkár Budapest. — Bartha Sándor utazó Budapest. — Messzer Ármán hadnagy Pankota. — Kálmári János festőművész Budapest. — Schvartz Félix utazó Budapest. — Affitti Adolf utazó Hajda. — Dienes Hermann utazó Hamburg.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Szenzációs éneklő mozgófénykép.

Műsor 1909. augusztus 17-én, kedd:

1. Nagyszájú hős. Humoros. — 2. Petroleumrobbanás Parisban. Látványosság. — 3. Pali nadrágja. Kacagtató. — 4. Tunis látképe. Természet után. — 5. A lámpa. Humoros. — 6. Luna asszony nyakéke. Színes látványosság. — 7. Amerikai csikósok. Természet után. — 8. Pompeji végnapjai. Hístorai dráma.

9. Paraszt induló.

A kedélyes paraszt című operettből. Zenéjét szerző Leon Fall. Nagyszerű beszélő mozgófénykép.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és ktr. 33. gyalogoserd szecuka játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

A néhai Prodanovits György hagyatékához tartozó s az aradi 3239. sz. tjkvben A + 1 sor 3976/b hr., a 4419. sz. tjkvben A + 1 sor 3976/a hr. sz., az aradi 5045. sz. tjkvben A + 1. 2. 3. sor 5061., 5257., 5260. hr. számok alatt felvett s az aradi határban a „Libás”, „Rendetlen” és „Határos” dűlőkben fekvő ingatlanok az 1909—10. gazdasági évre haszonbérbe adataknak annak, aki a legmagasabb haszonbéri összeget igéri és aláveti magát azon feltételeknek, melyek irodámban tudhatók meg.

Az ígéretek folyó évi augusztus hó 28-ik napjának délutáni 3 és 4 órai között előszóval tehetők az aradgáji kapitányi hivatalban.

Arad, 1909. augusztus 16.

Krenner Zoltán dr.,

3001

ügyvéd, zárgondnok.

Nemesfajú
görög és sárga
dinnye

kapható: 2963

Hámory Gazdaságnál
Arad, Drák Ferenc-utca 3.

PFAFF

varrógépek

háztartási és ipari célokra.

★
Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek.
★

Minden egyes varrógépért a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jóságára.

Egyedüli képviselő

Hammer Vilmos

műszerész 2991
Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 96.

Naponta többször
frissen pörkölt kávé

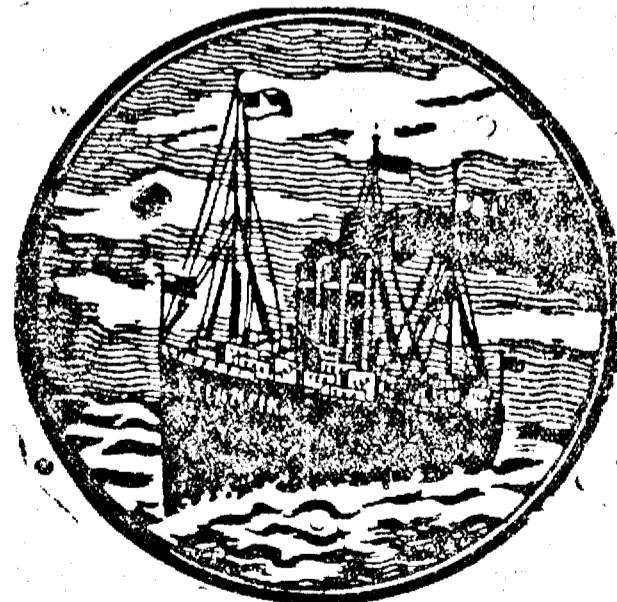
fűszer és illatszer KÁROS
SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál
kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 809.

Pénzt

jelzalog, amortisatio és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-uta 8. sz. saját ház a fiók posta mellett.

APRO HIRDETÉSEK

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstneműeket kicseréltek és veszek. Farkas Streicher Arad, Tököly-tér 1. 1771

Egy 26 éves

iz. fiatal önálló kereskedő feleségül venne egy szerény igényű leányt, kinek megfelelő hozománya volna. Ajánlatokat „Szo'id” jellegre kérek a kiadóba. 2965

Irodai teendőkből jártas

tisztviselő, ki hosszabb idő óta mint könyvelő egy helybeli bornagykereskedő cégnél alkalmazásban van, állást keres. Szíves ajánlatok kéretnek „Szorgalmas” jelleg alatt a kiadóba. 3018

Helybeli bornagykereskedő

cégnél 9 év óta alkalmazásban álló és az összes irodai teendőkből valamint az üzletszerzésben is jártas tisztviselő, állást keres. Szíves ajánlatok „Jó munkakerő” alatt a kiadóba kéretnek. 3017

Háztulajdonosok figyelmébe!

67 ezer elsőrendű prima zsendely ezrenként is, 19 koronájával azonnal eladó Thököly-tér 5/a., Ház-mesternél. 3010

Ügynökök

hirdetések szerzésére felvétetnek. Jelentkezések elap kiadóhivatalában.

Vidéki szülők figyelmébe!

Közel a Lyceumhoz szívesen elvállalok két vagy három kis deákot teljes ellátásra, kényelmes lakás, zongora használat, figyelmes gondozás. Szíves megkeresések M. J. Damjanics-utca 14. 2847

Szőlőcsomagoló papír,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Kereskedelmi iskolát végzett fiatal ember helybeli nagy „Részvénytársasághoz” 80 korona kezdőfizetéssel azonnal felvétetik.

Ujdonságok kölcsönzésre!

Schaw Bernard: Die törichte Heirat, Lindau: Der Held Tages, Felicitas Rose: Heideschulmeister Uwe Karsten, Stratz: Die armen Reichen, Schlicht: Officiere a. d., Stülgebauer: Der Eroberer, Schnitzler: Dämmerseelen, Heer: Laubgewind, Ballestreum: Maria Schnee, Bartsch: Vom sterbenden Rokoko. Kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárában, Aradon. 262

Motoros cséplőgép,

három lóerős, Mayer gyártmány, teljesen jó karban jutányos áron eladó Menczer B. Ferencnél Nagy-Halmágyon. 2956

Modern kölcsöntárunkba

érkezett ujdonságok: Möricz Zs. Hét krajcár, Felicitas Rose: Heideschulmeister, Zobelitz: Die Körbe des Herrn von Wildenberg, Ingusz I. Fia Arad, Andrassy-tér 16. 178

Tanoncok

fizetéssel vagy ellátással felvétetnek Fleischer Tes vérek vas- és rézbutor gyárában, Aulich Lajos-utca 14. 2971

Egy bolti helyiség

Földes gyógyszerár mellett azonnal kiadó. — Bővebbet Fleischer Testvéreknél, Aulich Lajos-utca 14. vagy József főherceg-ut 7. 2973

Segéd kerestetik

rőfös divatárú üzletbe, megkívánható magyar, német, szerb és román nyelv. — Ajánlatok Kiss György, Nagy Szt.-Miklós. 2987

Házvezetőnőnek

ajánlkozik egy fiatal özvegy asszony, ki a házi teendőkből kellő jártassággal bír, esetleg vidékre is. Cím a kiadóhivatalban. 2988

4 szobás utcai lakás

zárt folyosóval és hozzátartozó mellékhelyiségekkel 1 év november hó 1-étől — szükség esetén korábban is — kiadó. Megtekinthető Hajó-utca 2 ik szám alatt. Értekezhetni ugyanott. 2957

Gazdasszonynak

ajánlkozik magányos urhoz (lehet iparos is) javakorabeli nő. Háztartásban teljesen jártas. Cím a kiadóhivatalban. 2969

Jó bizonyítványokkal

rendelkező gyermekkertésznő ajánlkozik uri házakhoz 2, esetleg 3 gyermek mellé. Cím a kiadóhivatalban. 2980

Képkiarusítás

Raktáromban felhalmozott több ezer művészi képet heliogravurált, fény, olaj és színnyomatot valamint a most alkalmi vétel folytán birtokomba jutott **művészi rézmetszeteket** mélyen leszállított áron **kiárusítom. Bloch H** papírkereskedése Arad, Andrassy-tér Salac-u. sarok. 1215

Nagymennyiségű

pléh-pánt

és

maculatura

jutányos áron

eladó.

Kalap üzlet áthelyezés.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy kalap műhelyemet Arad, **Hunyadi-utca 2. szám alá** helyeztem, hol is elvállalok legjutányosabb árak mellett úgy női, mint férfikalapok javítását, festését, vasalását és átalakítását.

Gyor és pontos kiszolgálás!

Készkalapraktár.

Szíves pártfogást kér. 3007

Kitünő tisztelettel

Mányutz János,
kalapos mester.

Diamant Jenő

épület- és diszmu-bádogos.

Műhelye és

kész áru raktára: **Kazinczy-utca I.** (Polgári fluskolával szemben.)

Keresünk

egy

molnársegédet,

azonnali belépésre kétjáratu malom-motorhoz, aki egyszersmind kezelő is. Román nyelvet bír előnyben részesül.

Czigler testvérek

Acsuva. 3002

Szilárd anyagból épült

saroképület

közel az építés alatt lévő ujaradi vashidhoz, két lakásra beosztva, 5 udvari lakással, 800 □-öl befásított gyümölcsös kerttel, a mely kert az utca hosszában húzódik, házhelyeknek alkalmas,

szabad kézből eladó.

Értekezhetni Hajó-utca 2. sz. alatt. 2958

21672 - 1909. szám.

Hirdetmény.

Felhívjuk a közönségnek figyelmét a földmívelésügyi miniszternek a hesszeni légy elleni védekezés tárgyában kelt következő rendeletére.

„M. kir. földmívelésügyi miniszter. 77307/VII. 1. Valamennyi törvényhatóságnak. Mivel a hesszeni légy (lecidomya destructor) megjelenése esetén az ország nagy részében meglepően jelentékeny károkat okozhat, indítatva érzem magam, hogy az aratás megkezdése alkalmából az Egyesült Államokban tapasztalt sikerek alapján újból a következőket rendeljem el:

Azon községek, illetve városok határában, hol a hesszeni légy infektio az elmúlt, vagy a folyó évben nagyobb mértékben megállapított, az ugynevezett csalogató vetések veendő alkalmazásba.

Ezek abban állanak, hogy minden táblában már augusztus utolsó, vagy szeptember első napjában több helyen néhány barázdányi őszi gabona vagy árpa vetendő, mely célra a legsilányabb vetőmag is használható.

Ezek a csalogató-vetések arra valók, hogy a hesszeni legyek ezekbe rakják petéiket.

Az ilyen csalogató vetések aztán rendes vetés, — legkésőbb azonban a tél beállta előtt jól alászántandók, ügyelven arra, hogy egész hosszakban tökéletesen föld alá kerüljenek és így belőlük tavasszal a légyrajok ki ne szállhasanak.

Igen ajánlatos az ilyen alászántott csalogató vetések lehengerzése is.

Arad, 1909. július hó 16.

A városi tanács

A Pécskai Takarékpénztár R. t.

segéd könyvelői

állásra pályázatot hirdet.

Fizetés 1200 korona, természetbeni lakás, fűtés, világítás és alapszabály szerinti jutalék.

Pályázhatnak olyan egyének, kik a felső kereskedelmi iskolát jó sikerrel elvégezték és a magyar nyelven kívül esetleg a román nyelvet bírják.

Akik pénzügyintézetnél már működtek, előnybe részesülnek. Az állás mielőbb elfoglalandó. 2999

Kérvények az Igazgatósághoz intézendők.

Pécska, 1909. aug. 14.

Pécskai takarékpénztár R. t. igazgatósága.

ARADI IPAR- ÉS NÉPBANK.

Részvényalírási felhívás.

Az „Aradi ipar- és népbank“ f. é. augusztus hó 15-én megtartott rendkívüli közgyűlése elhatározta az intézet alaptőkéjének felemelését a következő módzatok és feltételek mellett:

1.

Az intézet alaptőkéjét 1,500,000 koronáról 2,250.000 koronára felemeli és ezen célból 1875 drb. egyenkint 400 korona névértékről szóló új részvényt bocsát ki.

2.

A részvények kibocsátási illetve átvételi árfolyama 500 koronában állapittatik meg.

3.

Részvényjegyzési határidő 1909 szeptember hó 15.

4.

A kibocsátandó 1875 drb. új részvényre a jelenlegi részvényeseknek elővételi joguk van, mely elővételi jog legkésőbb 1909 szeptember hó 15-ig gyakorlandó. Azon részvényesek, kik elővételi jogaikat 1909 szeptember hó 15-ig nem gyakorolják, igényeiket elvesztik és az ilykép szabaddá vált új részvények szabad kézből való értékesítésére az igazgatóság jogosított.

5.

Minden lebélyegzés végett bemutatandó két régi részvény alapján egy új részvényre, egy régi részvény, vagy két részvény-utalvány alapján pedig egy félrészvénynek megfelelő részvény-utalványra gyakorolható az elővételi jog. Egy részvény-utalvány alapján egymagában elővételi jog nem gyakorolható, minthogy negyed részvényeknek megfelelő részvény-utalványok nem lesznek kibocsátva.

6.

A részvények vagy részvényutalványok, melyek alapján az elővételi jog gyakoroltatik, intézetünknel bemutatandó s azon körülmény, hogy az elővételi jog érvényesített, a részvény vagy részvény-utalvány lebélyegzése által (Elővételi jog gyakorolva 1909) állapittatik meg.

7.

A befizetések részvényenkint következő határidőkben teljesítendőek:

1909 szeptember hó 15-ig az elővételi jog gyakorlása alkalmával 100 K. és a fokozatos bélyegilleték,

1909 október 15-ig 200 K.

1909 november 15-ig 200 K.

A fizetésről ideiglenes elismervény állittatik ki.

Befizetések a kitűzött határidő előtt is teljesíthetők. Az új részvények és részvényutalványok az 1909. üzletévre osztalékra nem jogosultak, ennek ellenében az összes befizetések után a befizetés napjától számítva 1909 december hó 31-ig 5% kamat fog megtérítettetni.

Késedelmes befizetés után 6% késedelmi kamat fizetendő.

8.

Valamennyi részlet és a bélyegilleték lefizetése után az ideiglenes elismervények új részvényekkel fognak kicseréltetni november hó 15-től.

Az új részvények és részvényutalványok tulajdonosai 1910 január hó 1-től kezdve az üzleteredményben, valamint az alapszabályok szerint a részvényeseket megillető összes jogokban a régi részvényesekkel egyenlően részesednek.

Ezen közgyűlési határozat alapján az intézet jelenlegi részvényesei tisztelettel felhivatnak, hogy az őket megillető elsőbbségi jogukat f. évi szeptember hó 15-ig minden igényük különbeni elvesztésének terhe alatt gyakorolják.

Arad, 1909. augusztus hó 16-án.

Aradi ipar- és népbank.

Szalay Károly, s. k.

Hehs, s. k.